

SEANCES DU MERCREDI 12 JUIN 1985
VERGADERINGEN VAN WOENSDAG 12 JUNI 1985ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2868.

COMMUNICATIONS:

Page 2868.

1. Fonds d'investissement agricole;
2. Assemblée de l'Atlantique Nord.

DECES D'UN ANCIEN SENATEUR:

Page 2868.

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi portant des mesures fiscales et autres.

Discussion du rapport fait au nom de la commission de l'Intérieur.
— *Orateurs*: MM. Van houtte, rapporteur, Paque, De Baere, Vandezande, Vercaigne, De Kerpel, M. Waltniel, secrétaire d'Etat à la Fonction publique, adjoint au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, et secrétaire d'Etat aux Finances, adjoint au ministre des Finances et des Classes moyennes, p. 2869.

Discussion et vote des articles:

A l'article 23: *Orateurs*: M. De Kerpel, M. Waltniel, secrétaire d'Etat à la Fonction publique, adjoint au ministre de l'Intérieur et de la Fonction publique, et secrétaire d'Etat aux Finances, adjoint au ministre des Finances et des Classes moyennes, p. 2874.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1984-1985
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1984-1985

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2868.

MEDEDELINGEN:

Bladzijde 2868.

1. Landbouwinvesteringsfonds;
2. Noordatlantische Assemblée.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR:

Bladzijde 2868.

ONTWERP VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende fiscale en andere bepalingen.

Bespreking van het verslag uitgebracht namens de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden. — *Sprekers*: de heren Van houtte, rapporteur, Paque, De Baere, Vandezande, Vercaigne, De Kerpel, de heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën en Middenstand, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand, blz. 2869.

Beraadslaging en stemming over de artikelen:

Bij artikel 23: *Sprekers*: de heer De Kerpel, de heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand, blz. 2874.

Discussion du rapport fait au nom de la commission de la Justice. — *Orateurs*: M. Van In (*rappel au règlement*), M. le Président, MM. Boel, Vandezande, M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice, du Commerce extérieur et des Réformes institutionnelles, p. 2876.

Discussion du rapport fait au nom de la commission de l'Enseignement. — *Orateurs*: Mme Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur, MM. Seeuws, Mouton, De Bondt, M. le Président, M. Wyninckx (*motion d'ordre*), Mme N. Maes, p. 2877.

Bespreking van het verslag uitgebracht namens de commissie voor de Justitie. — *Sprekers*: de heer Van In (*beroep op het reglement*), de Voorzitter, de heren Boel, Vandezande, de heer Gol, Vice-Eerste minister en minister van Justitie, Buitenlandse Handel en Institutionele Hervormingen, blz. 2876.

Bespreking van het verslag uitgebracht namens de commissie voor het Onderwijs. — *Sprekers*: mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur, de heren Seeuws, Mouton, De Bondt, de Voorzitter, de heer Wyninckx (*motie van orde*), mevrouw N. Maes, blz. 2877.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 05 m.
De vergadering wordt geopend te 14 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

Mme Godinache-Lambert, MM. Humblet et Coen, pour d'autres devoirs; Knuts, empêché, demandent d'excuser leur absence à la réunion de cet après-midi.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Godinache-Lambert, de heren Humblet en Coen, wegens andere plichten; Knuts, belet.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MEDEDELINGEN — COMMUNICATIONS

Landbouwinvesteringsfonds — Fonds d'investissement agricole

De Voorzitter. — Overeenkomstig de bepalingen van artikel 11 van de wet van 15 februari 1961 houdende oprichting van een Landbouwinvesteringsfonds heeft de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw aan de Senaat overgezonden, het verslag over de activiteit van het Fonds gedurende het jaar 1984.

Conformément aux dispositions de l'article 11 de la loi du 15 février 1961 portant création d'un Fonds d'investissement agricole, le secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture a transmis au Sénat le rapport sur l'activité dudit Fonds au cours de l'année 1984.

Van deze mededeling wordt aan de staatssecretaris voor Europese Zaken en Landbouw akte gegeven.

Il est donné acte de cette communication au secrétaire d'Etat aux Affaires européennes et à l'Agriculture.

Noordatlantische Assemblée — Assemblée de l'Atlantique Nord

De Voorzitter. — De secretaris-generaal van de Noordatlantische Assemblée zendt aan de Senaat de tekst van de resolutie nr. 159, aangenomen door de Assemblée tijdens haar plenaire lentesitting, die werd gehouden te Stuttgart van 17 tot 20 mei 1985.

Le secrétaire général de l'Assemblée de l'Atlantique Nord transmet au Sénat le texte de la résolution n° 159, adoptée par l'Assemblée à l'issue de sa session plénière de printemps, qui s'est tenue à Stuttgart, du 17 au 20 mai 1985.

— Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.
Renvoi à la commission des Relations extérieures.

OVERLIJDEN VAN EEN OUD-SENATOR

DECES D'UN ANCIEN SENATEUR

De Voorzitter. — De Senaat heeft met groot leedwezen kennis gekregen van het overlijden van de heer John Lauwereins, gewezen senator voor het arrondissement Veurne-Diksmuide-Oostende.

Le Sénat a appris avec un vif regret la mort de M. John Lauwereins, ancien sénateur de l'arrondissement de Furnes-Dixmude-Ostende.

Uw Voorzitter heeft het rouwbeklag van de vergadering aan de familie van ons betreurd gewezen medelid betuigd.

Votre Président a adressé les condoléances de l'assemblée à la famille de notre regretté ancien collègue.

PROJET DE LOI PORTANT DES MESURES FISCALES ET AUTRES

Discussion du rapport fait au nom de la commission de l'Intérieur

Vote des articles

ONTWERP VAN WET HOUDENDE FISCALE EN ANDERE BEPALINGEN

Bespreking van het verslag uitgebracht namens de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden

Stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous reprenons l'examen du projet de loi portant des mesures fiscales et autres.

Wij hervatten de bespreking van het ontwerp van wet houdende fiscale en andere bepalingen.

La commission des Finances n'ayant pas terminé ses travaux, comme convenu, nous abordons la discussion du rapport fait au nom de la commission de l'Intérieur au sujet des articles 19 à 24 et 92, initialement 89.

De commissie voor de Financiën is nog niet tot een besluit gekomen. Zoals afgesproken, vatten wij de behandeling aan van het verslag namens de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, betreffende de artikelen 19 tot en met 24 en 92, oorspronkelijk 89.

Lorsque cette discussion sera terminée, la commission de l'Intérieur pourra tenir sa réunion initialement prévue.

La discussion est ouverte.

De beraadslaging is geopend.

Het woord is aan de heer Van houtte, rapporteur.

De heer Van houtte, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de artikelen 19 tot en met 24 en het oorspronkelijke artikel 89, thans artikel 92, werden door uw commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden op 13 mei jongstleden onderzocht.

De artikelen 19 tot 24 hebben betrekking op maatregelen ten voordele van de tewerkstelling in de openbare sector; artikel 89 betreft het Hulpfonds tot financieel herstel van de gemeenten.

Belangrijk is artikel 19 dat de onderbreking van de loopbaan bepaalt. Het stelt de Koning in de mogelijkheid om de regeling tot onderbreking van de loopbaan, zoals bepaald in artikel 100 van de herstellwet van 22 januari 1985, uit te breiden tot het personeel van de ministeries en van de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle of het toezicht van de Staat vallen. Daarenboven zal de Koning, bij een in Ministerraad overlegd besluit, de regeling van onderbreking van de loopbaan kunnen uitbreiden tot de personeelsleden van de onderwijsinstellingen, van de PMS-centra en de rijksvormingscentra en van andere rijksdiensten, met uitzondering van de diensten die onder de wetgevende macht vallen, van de magistraten en van de krijgsmacht. De lokale besturen kunnen dezelfde regeling toepassen op hun personeel.

Tijdens de bespreking werd dan ook op vraag van een lid duidelijk gesteld dat het personeel van de parastatale instellingen die onder de controle staan van de gewesten of van de gemeenschappen, niet onder het toepassingsgebied van de onderbreking van de beroepsloopbaan vallen. Als antwoord op een reeks vragen van een lid naar de mogelijkheid en/of verplichting om het principe van loopbaanonderbreking toe te passen in de openbare sector, gesubsidieerde instellingen van het vrij onderwijs en/of de gemeentebesturen, verklaarde de staatssecretaris voor het Openbaar Ambt dat de gemeenteraad kon beslissen de bepalingen van deze wet toe te passen op haar personeel.

Er werd tevens gesteld dat de gemeenteraad objectieve toepassingscriteria zou moeten vaststellen om aldus arbitraire maatregelen uit te sluiten. Anderzijds werd erop gewezen dat ook voor het staatspersoneel bepaalde uitzonderingen kunnen worden opgelegd, voor zover deze verantwoord zijn door de dwingende noodzaak om de continuïteit van de openbare diensten te verzekeren.

Zo zal het inderdaad voor bepaalde functies gemakkelijker zijn het principe van loopbaanonderbreking toe te kunnen passen, terwijl het voor andere functies helemaal uitgesloten zou kunnen zijn. Hier zal dus, zoals tijdens de commissiebesprekingen werd gesteld, rekening moeten worden gehouden met de functionele noodwendigheden. Zo zal ieder minister op basis van functionele criteria sommige categorieën van personeelsleden van het voordeel van de loopbaanonderbreking kunnen uitsluiten.

Artikel 20 had betrekking op de periode van loopbaanonderbreking die in aanmerking wordt genomen voor de toekenning en de berekening van het rustpensioen. Samenvattend zou men als conclusie van de commissiebespreking ter zake kunnen stellen dat de periode van loopbaanonderbreking feitelijk een gelijkgestelde periode is. In de privé-sector wordt immers in die omstandigheid een fictief loon in rekening gebracht, terwijl in de openbare sector de betrokkenen gelijk worden gesteld met iemand die in dienstactiviteit is gebleven. Vandaar dat er ook geen repercussies als dusdanig zijn voor de berekening van een eventueel overlevingspensioen.

Artikel 21 bepaalt dat de verlofregeling voor verminderde prestaties, geldend voor de ministeries, alsmede de toepassing van de arbeidstijd in de rijksbesturen, van ambtswege uitgebreid worden tot het personeel van de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle

of het toezicht van de Staat vallen. Daarenboven kunnen de bepalingen inzake deeltijdse arbeid bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit worden uitgebreid tot andere rijksdiensten.

Verder hebben de artikelen 22 tot en met 24 betrekking op wijzigingen of opheffingen van genummerde koninklijke besluiten uitgevaardigd respectievelijk in 1982, 1983 en 1984.

Artikel 22 betreft een aanvulling van het koninklijk besluit nr. 180 van 30 december 1982, waarbij de voordelen toegekend in verband met de deeltijdse arbeid niet als loonsverhoging of nieuw voordeel worden beschouwd en derhalve niet vallen onder toepassing van voornoemd koninklijk besluit.

Artikel 23 betreft een aanvulling van het koninklijk besluit nr. 230 van 31 december 1983 waarbij de stagiairs in de openbare bedrijven die een saneringsplan moeten toepassen, nu ook voltijds tewerkgesteld kunnen worden, daar waar dit tot op heden slechts halftijds of vier-vijfde tijds kon.

Tenslotte houdt artikel 24 een harmonisering in van de vakantieregeling voor verminderde prestaties in de ministeries, in sommige instellingen van openbaar nut en in de onderwijssector.

Ik besluit met de vermelding dat de artikelen 19 tot en met 24 werden aangenomen met 9 tegen 5 stemmen, bij 1 onthouding;

Artikel 92, oorspronkelijk artikel 89, werd aangenomen met 10 stemmen, bij 6 onthoudingen.

Het geheel werd aangenomen met 10 tegen 5 stemmen, bij 1 onthouding. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Paque.

M. Paque. — Monsieur le Président, les dispositions du chapitre II, comme l'a très bien expliqué le rapporteur, visent à l'intensification du partage du travail dans le secteur public en y prévoyant notamment le système de l'interruption de carrière.

Nous avons déjà indiqué que nous n'étions pas systématiquement opposés aux aménagements du temps de travail, mais notre position s'assortit de deux remarques essentielles.

Tout d'abord, l'aménagement du temps de travail ne constitue pas un remède miracle. Il n'est qu'un des moyens — et pas nécessairement le principal — pour lutter contre le chômage. Notre préférence se porte vers une politique plus dynamique de création d'emplois, notamment par une relance sélective. Les efforts budgétaires doivent s'intensifier pour une relance dans des secteurs créateurs d'emplois qui n'engendrent pas l'inflation. Nous pouvons citer la relance des secteurs de la construction et les activités de dépollution par exemple.

Une des principales critiques que nous adressons à la politique menée ces dernières années tient dans son aspect déflationniste qui, en réduisant la demande intérieure, supprime sans cesse des emplois. La réduction du temps de travail, qu'elle s'effectue dans le secteur privé ou le secteur public, ne s'attaque pas à la cause fondamentale des pertes d'emplois. Elle ne constitue, en fait, qu'un remède superficiel et passager.

Ensuite, il est pour nous essentiel que des garanties sérieuses et réelles soient assurées aux agents des services publics qui auront volontairement recours au travail à temps partiel. Il ne conviendrait pas que ces mesures créent, en fait, des fonctionnaires de première catégorie, ceux qui continuent à travailler à temps plein, et des fonctionnaires de seconde zone, ceux qui utilisent la latitude du travail à temps partiel ou celle de l'interruption de carrière. Les droits de ces derniers doivent être maintenus de façon équitable, qu'il s'agisse des droits à la pension ou de ceux prévus par les statuts respectifs.

Enfin, le retour à la situation antérieure de carrière doit pouvoir être assuré sans aucun problème.

Il ne faudrait pas non plus que ces mesures, qui ne sont qu'un palliatif d'une situation de chômage endémique, servent à opérer une discrimination à l'égard des femmes si celles-ci étaient nombreuses à utiliser les facilités prévues par ce chapitre II. C'est la raison pour laquelle nous insistons une fois encore sur les garanties à fournir tant en droit qu'en fait aux agents de l'Etat qui choisiront l'interruption de carrière ou le travail à temps partiel. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Baere.

De heer De Baere. — Mijnheer de Voorzitter, het wetsontwerp houdende fiscale en andere bepalingen voorziet in de mogelijkheid tot

loopbaanonderbreking in de openbare sector. Ambtenaren die dit wensen en met het akkoord van de minister van het departement of de voogdijminister, worden in de mogelijkheid gesteld om hun loopbaan te onderbreken. Indien ze vervangen worden door een tewerkgestelde werkloze, zal één onderbrekingsvergoeding van ruim 10 000 frank worden uitgekeerd.

Dit is in grote lijnen het systeem dat vervat zit in de desbetreffende artikelen van het wetsontwerp. Tegen het principe van de loopbaanonderbreking hebben wij geen fundamentele bezwaren, integendeel. Het is een sociale maatregel die het mogelijk maakt dat de verschillende levenssferen, arbeidssfeer, maatschappelijke sfeer, privé-sfeer, beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Bovendien is het een middel tot herverdeling van de arbeid omdat de persoon die zijn loopbaan onderbreekt, vervangen wordt door een werkloze. We uiten wel kritiek op de modaliteiten van de loopbaanonderbreking zoals die door de regering in dit wetsontwerp zijn vastgelegd.

In de eerste plaats is er de geringe onderbrekingsvergoeding die het systeem onaantrekkelijk maakt gezien de ernstige inkomensderving. Werknemers in lagere-inkomensgroepen worden al bij voorbaat uitgesloten. Zij kunnen immers niet voldoende sparen om zich een jaar loopbaanonderbreking te kunnen permitteren.

Ten tweede, is er de vervanging door tewerkgestelde werklozen. Indien men er werkelijk een middel tot herverdeling van de arbeid wil van maken, dan moet men voorzien in de vervanging door volwaardige tewerkstelling met uiteraard een volwaardig loon.

We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat de regering het systeem invoert omwille van budgettaire redenen. Een onderbrekingsvergoeding en een uitkering van tewerkgestelde werkloze lijkt ons minder te zijn dan het normale loon van de loopbaanonderbrekende ambtenaar. Bovendien kan men de werkloosheidsstatistiek verfraaien vermits tewerkgestelde werklozen niet opgenomen worden in de rubriek uitkeringsgerechtigden.

Samengevat: in principe kan men de loopbaanonderbreking aanvaarden maar dan met een volwaardige onderbrekingsvergoeding in een volwaardige vervangingstewerkstelling. Het is slechts wanneer deze voorwaarden vervuld zijn, dat men de sociale doelstelling en de herverdeling van de arbeid kan bereiken. De loopbaanonderbreking in de overheidsdiensten roept nog een aantal bedenkingen op die rechtstreeks verband houden met het specifieke karakter van de overheidsdiensten.

Hoe zal de recrutering van de tewerkgestelde werklozen gebeuren? Zal die gebeuren uit de wervingsreserves van het Vast Wervingssecretariaat? Zal dit gebeuren door het Vast Wervingssecretariaat of door elke dienst en minister afzonderlijk. Welk objectief systeem is ingebouwd om een verdere politisering van de administratie te vermijden?

Anders dan in de privé-sector bestonden in de overheidsdiensten al verschillende systemen van loopbaanonderbreking. Er is het verlof om sociale en familiale redenen en er is het verlof om persoonlijke aangelegenheden. Beide vormen gebeuren zonder vergoeding en zonder vervangingstewerkstelling. Nu komt er de loopbaanonderbreking bij. Wat zal de verhouding tussen de drie systemen zijn? Waarom zou een ambtenaar nog de twee oude en in vergelijking nadelige systemen kiezen? Welke criteria zal men aannemen om de aanvragers onder te brengen in één van de drie systemen? Zullen degenen die nu in één van de twee oude systemen zitten, kunnen overschakelen op het meer voordelig systeem van loopbaanonderbreking?

Naast de loopbaanonderbreking heeft de minister van het Openbaar Ambt ook experimenten geïntroduceerd. Er kan dus worden geëxperimenteerd met de arbeidstijd en er wordt gedacht aan een systeem van deeltijdse arbeid *à la carte*. Drie-vierdejobs, vier-vijfdejobs, part-time, alles schijnt mogelijk te zijn. Deze experimenten, in samenhang met loopbaanonderbreking, zouden de organisatie en de goede werking van de diensten wel eens volledig kunnen ontredenen. Men kan zich afvragen of hiermee voldoende rekening wordt gehouden.

Nog een opmerking in verband met de instellingen van openbaar nut. De loopbaanonderbreking, zoals omschreven in dit wetsontwerp, in de reeds bestaande mogelijkheden wordt geïntroduceerd in de instellingen van openbaar nut zonder dat de in wets- of verordeningbepalingen voorziene adviezen of voorstellen respectievelijk ingewonnen of afgewacht behoeven te worden.

In feite grijpt de regering dus rechtstreeks in, in de organisatie en het personeelsbeheer van de instellingen van openbaar nut die tot nu toe wat dit betreft een zekere autonomie hadden. De regering is hiermee niet aan haar proefstuk. In de herstellwet, die vorig jaar ook rond deze tijd werd besproken, voorziet artikel 15 in de mogelijkheid om in geval van

hoogdringendheid — een begrip dat niet nader bepaald wordt — deze wets- en verordeningbepalingen eveneens opzij te zetten. Voor de tweede maal dus versterkt deze regering de greep van de centrale overheid en de voogdijministers op de parastatalen. Voorwaar een eigenaardige vaststelling, vooral wanneer men weet dat een van de coalitiepartners te pas en te onpas van leer trekt tegen de allesoverheersende Staat en de mond vol heeft over ontvetting van de Staat, « desetatisering », « deregulering ». Een gelijkaardige vaststelling is te maken in verband met wetgevend werk van deze regering. Met één pennetrek worden nu weer een aantal volmachtbesluiten geschrapt waardoor het juridische kluwen, dat deze regering gedurende de legislatuur gesponnen heeft, alleen nog wat groter wordt.

De deregulering is nog nooit zo groot geweest. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandezande.

De heer Vandezande. — Mijnheer de Voorzitter, men heeft in het verleden al veel middeltjes uitgevonden om in de openbare diensten personeel tewerk te stellen. Zo zijn er de in overheidsdienst tewerkgestelde werklozen, de stagiaires en anderen.

Vanzelfsprekend zijn wij voor de tewerkstelling in overheidsdienst; wij hebben in augustus 1972 het voorstel gedaan om ook gehandicapten in bepaalde diensten tewerk te stellen. Op dat ogenblik was dat revolutionair, maar de regering heeft er toch toe beslist en beloofde duizenden gehandicapten in overheidsdienst tewerk te stellen. Het is evenwel bij een vage belofte gebleven, en in plaats van de beloofde duizenden, heeft men er slechts enkele honderden tewerkgesteld.

Het baat niet openlijk te verkondigen dat men een milieuvriendelijk klimaat voor minder-validen wil tot stand brengen door hen in overheidsdienst tewerk te stellen. Men heeft deze nachts interessante categorie van minder-validen, die men thans in sportmanifestaties inschakelt, zoveel mogelijk uit de overheidsdiensten gebannen. Dit noem ik vernederend voor deze categorie van mensen.

Vervolgens heeft men sinds jaren de in overheidsdienst tewerkgestelde werklozen, die men jarenlang heeft uitgebuit, wat de Staat zelfs winst heeft opgeleverd. Ik heb hier verschillende malen geïnterpelleerd om hun lot te verbeteren en om voor de oudsten onder hen zelfs een vaste benoeming te verkrijgen. Tevergeefs. Was het misschien omdat zij door de RVA ter beschikking werden gesteld van de overheid, zodat men hun politieke aanhorigheid niet kende? Er was nochtans voor de vaste benoeming iets te zeggen. Men heeft het in het verleden zo dikwijls gedaan, een beroep doende op ons sociaal gevoelens.

De huidige staatssecretaris voor Openbaar Ambt heeft met dit systeem gebroken en de in overheidsdienst tewerkgestelde werklozen in groten getale afgedankt om ze te vervangen door laureaten van vergelijkende examens van het Vast Wervingssecretariaat.

Ook daarover heb ik geïnterpelleerd. Ik had liever gezien dat hij een beetje meer sociale rechtvaardigheid aan den dag had gelegd en tenminste de oudsten onder de in overheidsdienst tewerkgestelde werklozen had laten vast benoemen om humanitaire redenen. Anderzijds kan ik veel begrip opbrengen voor zijn maatregel omdat hij de laureaten van het Vast Wervingssecretariaat voorrang gaf en hun recht liet wedervaren. Ik had echter liever gezien dat hij wat meer *distinguo's* in zijn maatregel had gelegd. Voor het overige kan ik zijn maatregel goedkeuren.

Dan heeft men het probleem van de stagiaires, waarvan de dienstperiode, net zoals voor de in overheidsdienst tewerkgestelde werklozen zes maanden is, die echter kan worden verlengd tot één jaar. Nadien moet er iemand anders komen.

Mijnheer de staatssecretaris, u kent mijn standpunt. Dit alles zijn lapmiddelen. En de ervaring heeft mij geleerd dat die termijnen van zes maanden en één jaar niet geëerbiedigd worden. Niemand minder dan minister Calewaert heeft mij bekend dat directeurs-generaal hem kwamen vragen een verlenging boven de termijn van één jaar toe te staan. Dit werd dan ook gedaan. Immers, hoe kan men een gevormde ambtenaar wegzenden? Dit zou tegen het belang van de dienst zijn. En zo komt het dat er, niettegenstaande de wervingsstop, na enkele jaren duizenden ambtenaren wederrechtelijk in overheidsdienst zitten. Dan komt men een beroep doen op onze sociale gevoelens, hoewel men diezelfde gevoelens nooit heeft gehad bij de indienstneming.

Bij deze fiscale wet heeft men er in de artikelen 19 tot en met 24, weer iets anders op gevonden, namelijk de onderbreking van de loopbaan in de overheidsdiensten, in de parastatale instellingen en in de ondergeschikte besturen met, wat wij zouden kunnen noemen, de erkenning van de

volwaardige rechten, niettegenstaande de onderbreking van de loopbaan. Bovendien is er nog de deeltijdse arbeid.

Wij kunnen ons weer eens troosten dat u bijkomende arbeid in overheidsdienst gaat tot stand brengen door de onderbreking van de loopbaan en door de deeltijdse arbeid. Men heeft weer iets gevonden en het enige waar ik mij aan vasthoud, is de belofte van de staatssecretaris dat de stagiaires, die in dienst zijn, geen voorrang zullen hebben op de laureaten van het Vast Wervingssecretariaat. Men zal, aldus de staatssecretaris, terugkeren tot de normale werving. Wij zijn niet zo opgetogen over de hervormingen, omdat de ervaring ons bij iedere gelijkaardige hervorming wijzer heeft gemaakt. Wij willen evenwel met een zeker scepticisme de staatssecretaris krediet geven en hopen dat er geen misbruiken en discriminaties zullen plaatsvinden. Wij hopen eveneens dat hij zijn belofte zal nakomen en eerst de laureaten van het Vast Wervingssecretariaat zal aanwerven.

Daarom willen wij, omwille van de tewerkstelling die objectief zal geschieden, de maatregelen ten voordele van de tewerkstelling in de openbare sector met een zeker voorbehoud goedkeuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Vercaigne.

M. Vercaigne. — Monsieur le Président, je serai bref et limiterai mon intervention à un aspect sous-jacent qui figure dans les tableaux annexés au rapport.

Selon vous, monsieur le secrétaire d'Etat, les articles 19 à 24 ont trait aux mesures prévues en faveur de l'emploi dans le secteur public.

Une lecture attentive des articles concernés me permet d'affirmer que l'emploi est très peu favorisé par les propositions avancées. Par contre, il ressort des tableaux que le gouvernement ne respecte pas l'obligation de recruter 3 p.c. de stagiaires dans d'importants services ou administrations dont il assume la responsabilité. Même si je condamne de manière globale la politique de création d'emplois précaires mise en place depuis quelques années, je suis sensible au fait que, pour beaucoup de jeunes, c'est la seule possibilité offerte par le gouvernement de prendre contact avec un milieu professionnel.

En examinant la situation de quelques grands secteurs ou services publics comme la SNCB ou la Régie des Postes, on constate un très faible recrutement de stagiaires. Je pose la question: M. De Croo est-il autorisé à mépriser les règles que le gouvernement a lui-même fixées? Deux mille emplois précaires n'ont pas de titulaire dans les deux administrations dont j'ai parlé. Et il s'agit là d'une évaluation minimale.

Pourquoi une telle discrimination? Ceci est très dangereux, car le patronat privé en profite pour ne pas appliquer un arrêté royal édicté par le ministre de l'Emploi et du Travail dans le cadre de l'opération 5-3-3. Non seulement le patronat privé ne procède pas à l'embauche compensatoire de 3 p.c. prévue dans cet accord, mais, en outre, il ne paie pas le montant des amendes envisagées en cas de non-exécution de l'accord. Les exemples abondent et le ministre concerné n'arrête pas de déclarer qu'il prendra les mesures requises afin d'obliger les patrons à respecter le contrat.

Cela dit, le travail à temps partiel et ses variantes ne seront jamais pour nous qu'un pis-aller qu'il ne convient pas d'encourager.

Si l'interruption de la carrière professionnelle dans les services publics peut, dans quelques rares cas, être socialement utile, il faut se méfier. En effet, ce n'est pas la première fois que le gouvernement change les règles du jeu en cours de route. Le tout dernier exemple est celui des prévisions conventionnelles que le gouvernement veut transformer en prévisions de retraite, ce qui est moins avantageux pour les personnes concernées.

Par ailleurs, à terme, des tensions supplémentaires verront le jour dans le domaine des pensions. On risque de ce fait, comme à propos de l'introduction d'un jour de carence, d'aligner les pensions sur le régime le moins défavorable.

C'est donc par méfiance envers le gouvernement qui, dans ses actes, n'inspire pas confiance, que je voterai «non» à propos des mesures envisagées dans le projet en discussion.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Kerpel.

De heer De Kerpel. — Mijnheer de Voorzitter, abstractie gemaakt van artikel 92, het oorspronkelijke artikel 89, dat handelt over het Hulpfonds tot financieel herstel van de gemeenten, kunnen wij stellen dat het

gedeelte van dit wetsontwerp ressorterend onder de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, uitsluitend betrekking heeft op het tewerkstellingsbeleid van de regering in de openbare sector. De artikelen 19 tot 24 strekken ertoe eveneens het overheidspersoneel de mogelijkheid te geven om te profiteren van de maatregelen uitgevaardigd door de regering met betrekking tot de herverdeling van de arbeid, onder meer door de bevordering van het deeltijds werk en de loopbaanonderbreking. De uitbreiding van deze maatregelen tot het overheidspersoneel, zowel van de ministeries als van de instellingen van openbaar nut, kan ons uit de aard der zaak alleen maar verheugen en wij zullen deze artikelen graag goedkeuren.

Onze instemming mag ons evenwel niet beletten nogal wat vragen te stellen over de tactiek, die door de regering wordt aangewend om haar beleid door te drukken in de instellingen van openbaar nut zonder dat — ik citeer — «men de adviezen moet inwinnen of de voorstellen afwachten» die eventueel worden voorgeschreven voor wettelijke of verordeningbepalingen.

Het is nogal evident dat men op die wijze de beheersorganen, waarmee deze instellingen van openbaar nut begiftigd werden bij hun oprichting, devalueert.

Alhoewel wij best begrijpen dat de regering op deze wijze de veralgemeende toepassing van haar tewerkstellingsbeleid wil bespoedigen, vragen wij ons toch af in hoeverre wij hier geen nieuwe stap zetten om de verantwoordelijkheid van die beheersorganen, laat staan van de topambtenaren die daarin actief zijn, nog meer uit te hollen dan zulks reeds het geval is.

Het dient nochtans te worden gezegd dat wij momenteel meer dan ooit deze verantwoordelijkheidszin zouden moeten aanscherpen. Onze overheidsdiensten kosten jaarlijks astronomische bedragen en desondanks moeten wij vaststellen dat hun doelmatigheid in menig geval te wensen overlaait. In deze tijd van crisis moeten wij ons meer dan ooit bezinnen over de maatregelen die er zouden kunnen toe strekken deze doelmatigheid te verhogen en *mutatis mutandis* de werkingskosten te verminderen.

Het moet ons bij deze gelegenheid van het hart dat de besparingsmaatregelen, tot dusver getroffen door de regering hoofdzakelijk gesitueerd zijn in het domein van de inleveringen, maar spijtig genoeg zijn voorbijgegaan aan de dringende noodzaak de werking van onze diensten te verbeteren, te optimaliseren. Ik wou dan ook de gelegenheid aangrijpen om ter zake het standpunt van de CVP-fractie nogmaals te belichten.

Onze partij is van mening dat onze openbare diensten sinds vele jaren verlamd zijn omdat de politieke beleidsmensen zich overdreven bemoeien met de dagelijkse werking van de ministeriële departementen en instellingen van openbaar nut, met als resultaat dat deze bemoeizucht heel snel de geest van verantwoordelijkheid en initiatief van de ambtenaren aftakelt en zelfs hun gezag ondermijnt.

Tot overmaat van ramp komt daarbij de verwerpelijke praktijk van de politisering van beslissingen, zelfs van de benoemingen, waardoor de motivering van ons hele overheidsbestel de definitieve genadeslag krijgt.

Wij zijn van mening dat het moment gekomen is om daar iets aan te doen en dat in dit perspectief een beleid moet worden op touw gezet waarbij de verantwoordelijkheidszin van ons ambtenarenkorps wordt gerevaloriseerd. Deze responsabilisering kan er alleen maar komen dank zij een nieuw beleid, dat niet meer geïnspireerd is door politieke touwtjes-trekkerij en bemoeizucht maar integendeel beantwoordt aan de eisen van een modern management, een management dat op alle niveaus een beroep doet zowel op grote bekwaamheid als op algehele inzet.

Wij zijn er ons dus terdege van bewust dat dit «doelobject» een moeilijke opgave is en slechts kan worden bereikt mits een radicale ommezwaai, mits een echte mentaliteitsverandering plaatsvindt.

Wij zijn nochtans de mening toegedaan dat vele ambtenaren alleen maar wachten op de eerste signalen van onzentwege om opnieuw, na jarenlange gelatenheid, de handen uit de mouwen te steken. Zij zijn zelfs ongeduldig om hun diensten te runnen volgens de principes van een eigentijds management, eerder dan het dictaat van te talrijke kabinetsmedewerkers te ondergaan.

Het moet ons bij deze gelegenheid ook van het hart dat de interferentie tussen de alternatieve tewerkstellingscircuits en het openbaar ambt de zoëven aangehaalde situatie nog heeft verergerd, vooral dan wegens de neveneffecten van de werkstop.

Ik pleit ervoor dat wij binnen de kortste termijn ook in deze aangelegenheid opnieuw orde op zaken zouden stellen zelfs wanneer zulks ons ertoe noopt een nieuwe uitgave met betrekking tot een regularisatie te

drukken. Een regularisatie die werd uitgewerkt, rekening houdende met de functionele vereisten van onze diensten maar ook rekening houdende met de onderscheiden belangen zowel van de statutaire ambtenaren als van de personen precair tewerkgesteld in een openbare dienst en van de duizenden laureaten van het Vast Wervingssecretariaat die met spanning uitzien naar een mogelijke aanwerving. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Waltniel.

De heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, vooraf wil ik de verslaggever, de heer Van houte, danken voor het degelijk, klaar en bondig verslag dat hij heeft opgesteld namens de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, waar de besprekingen zeer vlot zijn verlopen en geen aanleiding hebben gegeven tot uitvoerige of heftige discussies.

Ik dank ook de verschillende sprekers, zowel die van de oppositie als van de meerderheid voor — het heeft mij getroffen — de zeer positieve manier waarop zij de gestelde problematiek hebben behandeld.

Welke is de filosofie van de besproken artikelen? De overheid streeft ernaar ook in de openbare sector de tewerkstelling te bevorderen daarbij rekening houdend met de budgettaire imperatieven. Daar wordt bij de behandelings van de Rijksmiddelenbegroting ieder jaar over gesproken.

Volgens de jongste statistieken zijn er in de openbare sector 830 000 à 850 000 personen tewerkgesteld. Wanneer eenmaal de databank operationeel zal zijn, zullen wij het aantal op één na kunnen bepalen.

Budgettaire imperatieven staan ons immers in de weg wanneer wij ten aanzien van de 500 000 werklozen die ons land telt, een efficiënte tewerkstellingspolitiek willen voeren. Er kunnen geen miljarden meer worden uitgetrokken om nog extra overheidspersoneel in dienst te nemen. Dat personeel zou trouwens overtoollig zijn. Terloops vestig ik er de aandacht op dat ons land nu al, in vergelijking met de ons omringende landen, het hoogste aantal ambtenaren in overheidsdienst heeft, namelijk 72 per 1 000 inwoners.

Via diverse formules hebben wij gezocht naar middelen om de overheidssector zijn steentje te laten bijdragen in de tewerkstellingspolitiek. Geschikte formules leken ons de loopbaanonderbreking en de versoepeling van de verlofsystemen. Er kan nu verlof worden toegestaan om familiale redenen en voor persoonlijke aangelegenheden.

De heer Paque heeft terecht gezegd dat wat de overheid nu doet ter bestrijding van de werkloosheid, geen mirakels zal teweegbrengen.

Inderdaad, een ruime tewerkstelling is niet mogelijk met wat vaak wordt genoemd nepprogramma's. Het drastisch terugschroeven van de werkloosheid is maar mogelijk wanneer het vereiste economisch, industrieel en financieel klimaat wordt geschapen. Dat valt niet te betwisten. Wat wij nu doen, is het toepassen van een kleine remedie om de grote plaag van de werkloosheid enigszins in te dijken.

De heer Paque heeft ook gezegd dat er ernstige en reële waarborgen — *assurances sérieuses et réelles* — moeten worden gegeven dat wij in ons land niet komen tot twee categorieën van tewerkgestelden, namelijk tewerkgestelden van eerste categorie en tewerkgestelden van tweede categorie — *de seconde zone* —, de tweede zone als gevolg van de bijzondere tewerkstellingsprogramma's.

Ik vestig er de aandacht op dat de wijziging aan de verlofregeling in niets het statuut van de ambtenaren in vaste dienst aantast. Een loopbaanonderbreking blijft statutair omschreven, zij is van korte duur, namelijk zes maanden of één jaar. De vrees van de heer Paque dat het hier zou gaan om een discriminatoire maatregel, is dus ongegrond.

De heer De Baere heeft een paar opmerkingen geformuleerd. Hij heeft vooral bezwaren tegen de geringe onderbrekingsvergoeding van 10 815 frank per maand en tegen het feit dat de tewerkgestelde werkloze niet het loon zal ontvangen van degene die hij vervangt.

Het is een grote stap vooruit wanneer iemand, die om bepaalde persoonlijke redenen een beroep doet op de bepalingen inzake de loopbaanonderbreking, gedurende zes maanden of één jaar maximum, nog een vergoeding ontvangt als hij niet werkt. Ik kan echter moeilijk aanvaarden dat iemand tijdens de onderbreking van zijn loopbaan een volle wedde zou ontvangen. Het zou aanleiding kunnen geven tot het fenomeen dat op een bepaald ogenblik 800 000 ambtenaren allen zouden besluiten hun loopbaan te onderbreken en toch hun wedde blijven

ontvangen. Wat zou er dan gebeuren met de staatsfinanciën en onze administratie? Dat is gewoon ondenkbaar.

Ik meen dat er een inspanning is gedaan die niet mag worden onderschat. Ik heb reeds verschillende malen mijn mening te kennen gegeven in verband met de vraag hoe de aanwerving zal gebeuren van de tewerkgestelde werklozen die in de plaats komen van de ambtenaren of van de personeelsleden van een instelling van openbaar nut die hun loopbaan wensen te onderbreken. De aanwijzing van de tewerkgestelde werklozen zal geschieden zoals dat tot dusver het geval was, namelijk in eerste instantie door de RVA. Dat is het systeem dat nu wordt toegepast. Persoonlijk geef ik er de voorkeur aan, al de personen die precair worden tewerkgesteld of het nu gaat om economische stagiairs, tewerkgestelde werklozen of om het even welke andere categorie, via het Vast Wervingssecretariaat aan te wijzen. Hierdoor zou de politisering kunnen worden uitgesloten. Maar zover zijn we nog niet.

Ik meen uit het betoog van de heer De Kerpel te kunnen opmaken dat hij een nieuwe centralisatiegeest vreest waardoor de greep op de parastatale instellingen wordt versterkt en hun mogelijkheden worden beknot.

Volgens mij is dat niet het geval omdat de verantwoordelijkheid van de parastatale instellingen ter sprake komt wanneer het om maatregelen gaat in domeinen die specifiek zijn voor die instellingen. Hier gaat het echter om algemene maatregelen. Wij kunnen bijvoorbeeld moeilijk aanvaarden dat de ene raad van beheer van een parastatale instelling er vlug als de kippen zou bij zijn om de maatregel toe te passen terwijl een andere parastatale instelling, door verloop van omstandigheden, een zekere nonchalance of een gebrek aan interesse, het vertikt diezelfde maatregel te nemen. Het zou leiden tot een discriminatie, indien men in de ene parastatale instelling een beroep kan doen op een loopbaanonderbreking en op de wetgeving inzake het verlof om sociale of familiale redenen en in een andere parastatale instelling zulks niet mogelijk zou zijn.

Om deze maatregel te veralgemenen zouden wij, zoals de wet voorschrijft, het advies moeten inwinnen van de raden van beheer van alle parastatale instellingen. De ervaring heeft ons echter geleerd dat deze procedure anderhalf tot twee jaar in beslag neemt. Ik meen hiermede geantwoord te hebben op de vragen en opmerkingen van de heren De Baere en De Kerpel over de filosofie van de wetgeving inzake de parastatale instellingen.

In de uiteenzetting van senator Vandezande heeft mij iets getroffen. Hij heeft erop gewezen dat er in het verleden vele formules werden uitgewerkt om de tewerkstelling in de openbare sector te stimuleren via parallelle circuits, zoals het bijzonder tijdelijk kader, de tewerkgestelde werklozen, het derde arbeidscircuit, de economische stagiairs enzovoort. Hij heeft ook de nadruk gelegd op het probleem van de gehandicapten.

Ik ben indertijd begonnen aan de uitwerking van een plan om de tewerkstelling van minder-validen in de openbare sector te stimuleren. Ik heb hierover een hele documentatie aangelegd en indien ik geweten had dat dit probleem ter sprake ging komen, dan zou ik het materiaal hebben meegebracht. Er is een wet die de openbare diensten in de ruimste zin, ertoe verplicht een bepaald percentage minder-validen tewerk te stellen. Op het ogenblik dat ik dit probleem bestudeerd heb, heb ik de statistieken ter zake gevraagd. Het gaat hier niet over een paar honderden, maar over een paar duizenden personen. Ik zal u de cijfers met genoegen mededelen.

De heer Vandezande. — Het zal me een genoegen zijn ze te ontvangen.

De heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand. — Ik zal de cijfers geven in de commissie. Dit probleem interesseert immers een ieder van ons. Ik heb indertijd tot mijn verbazing vastgesteld dat er vijfhonderd minder-validen meer tewerkgesteld worden in de openbare sector dan het aantal dat wettelijk opgelegd wordt en dat, naar ik meen, twee procent bedraagt.

De heer Vandezande. — Dit procent wordt vastgelegd in het koninklijk besluit van augustus 1972.

De heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand. — Ik wil hier niet discussiëren over het juiste percentage,

maar enkel aanduiden dat er meer minder-validen worden tewerkgesteld dan wettelijk verplicht. De wet bepaalt dat deze minder-validen moeten worden tewerkgesteld binnen het kader. Mijn opzet was echter deze personen tewerk te stellen buiten het kader. Voor vele openbare besturen zou een tewerkstelling buiten het kader immers veel gemakkelijker zijn. Ik beloof u alleszins de statistieken ter zake mede te delen.

De heer Op 't Eynde. — Oorspronkelijk wilde men slechts 600 minder-validen in de openbare sector tewerkstellen, maar nadien werd dit cijfer opgevoerd tot 1 200. Als er echter van duizenden wordt gesproken, dan is dit toch schromelijk overdreven.

De heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand. — Wat de circulaire 216 betreft, mijnheer Vandezande, meen ik dat het personeel met preciaire tewerkstelling zo snel mogelijk dient te worden vervangen door laureaten van de examens van het Vast Wervingssecretariaat. Het gaat immers niet op dat hun plaats wordt ingenomen door tewerkgestelden van één of ander stelsel.

M. Vercaigne a posé la question du pourcentage de stagiaires par rapport à l'effectif global du personnel. Il se plaint qu'à la SNCB et à la Régie des Postes notamment, le chiffre prescrit de 3 p.c. de l'effectif global ne soit pas atteint.

La statistique jointe au rapport n'est que le reflet momentané d'une situation qui évolue constamment.

Par contre, M. Vercaigne aurait dû également signaler que de nombreux parastataux et ministères dépassent le quota des 3 p.c. de stagiaires.

On peut donc dire qu'en général, dans les services publics, cette règle est bien respectée.

Mijnheer De Kerpel, ik kan u bijvallen wanneer u spreekt over de noodzaak van het aanscherpen van het verantwoordelijkheidsgevoel en de verantwoordelijkheid *tout court* van degenen die in de openbare diensten werken en vooral van degenen die belast zijn met beheer en leiding.

U hebt gezegd dat de werking van de diensten moet worden geoptimaliseerd en u hebt gewezen op het probleem van de werkingskosten. Ik kan u daarbij gelijk geven. Er zijn verscheidene programmawetten geweest waarin telkens gesteld werd dat de werkingskosten van de diverse openbare diensten met 1, met 1,5 of zelfs met 2 pct. dienden te worden verminderd. Inderdaad, die citroen — als ik dat beeld mag gebruiken — is ver uitgeknepen.

In dit verband rijst onder meer het probleem van het globaal overheidseffectief, namelijk die 850 000 personeelsleden. Kan daar niets worden aan gedaan, rekening houdend met alle moderne middelen zoals bureautica, telematica en informatica? Ik zie twee oplossingen. Ten eerste, het verscherpen van de verantwoordelijkheid door een nieuw beleid en door de mensen opnieuw te motiveren. Het is een kwestie van mentaliteit, maar ook van vorming. Ten tweede, of men het wil of niet, men zal vroeg of laat voor de niveaus 1 en 2 in overheidsdienst ernstig werk moeten maken van de bezoldiging.

Bezoldiging is immers één van de elementen die iemand kunnen motiveren. Uit een vergelijkende studie over lonen en wedden in de privé- en de overheidssector is gebleken dat de niveaus 3 en 4 van de overheidsdienst de vergelijking met de privé-sector goed kunnen doorstaan. Aan niveau 2 waren reeds enkele negatieve aspecten verbonden, maar de ambtenaren van niveau 1 blijken werkelijk onderbetaald te worden, vergeleken bij de privé-sector. Dit heeft ongetwijfeld invloed op de ijver, de zin voor verantwoordelijkheid en initiatief en op de creativiteit van die ambtenaren die leiding moeten geven en verantwoordelijk zijn voor de goede werking van de diensten. Men kan echter niet uit twee ruiven eten. Men kan niet, enerzijds, belangrijke inspanningen doen om meer mensen aan te werven en, anderzijds, ook initiatieven nemen op het stuk van de bezoldiging.

De heer De Kerpel heeft ook gesproken van de personen wier tewerkstelling precair is. Dit is inderdaad een zeer moeilijk probleem. Het is enerzijds een menselijk probleem. Het gaat immers vaak om personen die reeds vijf, zes, zeven of tien jaar in overheidsdienst zijn tewerkgesteld in weerwil van de wetgeving die bepaalt dat tewerkgestelde werklozen slechts voor een periode van één jaar kunnen worden tewerkgesteld. Die periode kan wel worden hernieuwd en de betrokkenen moeten ingeschreven zijn bij het Vast Wervingssecretariaat. Er zijn echter nalatigheden gebeurd op dit gebied. Het is bovendien moeilijk een compromis te vinden tussen aanwervingen die indruisen tegen de bepalingen van het

statuut van 1937 en het genummerd besluit 56, op de recrutering en selectieve aanwervingen, waarin bepaald wordt dat elke aanwerving en definitieve benoeming slechts kunnen gebeuren na het slagen voor een examen van het Vast Wervingssecretariaat.

De Raad van State heeft ter gelegenheid van bepaalde ontwerpen die in de Kamer werden ingediend doen opmerken dat die regularisatie feitelijk ongrondwettig is omdat zij het principe aantast van de gelijkheid van alle Belgen voor de wet, *in casu* de wet die bepaalt dat men slechts vast benoemd kan worden indien men geslaagd is voor een examen van het Vast Wervingssecretariaat. Zelfs het inrichten van speciale examens voor de betrokken personen is volgens de Raad van State dubieus. Ik kan u verzekeren, mijnheer De Kerpel, dat het probleem van de regularisatie van de personen wier tewerkstelling precair is of tijdelijk, onze aandacht gaande houdt.

Dat waren, mijnheer de Voorzitter, enkele beschouwingen en antwoorden die ik wenste te formuleren in verband met de vragen die hier werden gesteld over de artikelen die thans worden besproken en enkele bedenkingen over het algemeen beleid inzake het openbaar ambt. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion du rapport fait au nom de la commission de l'Intérieur, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles faisant l'objet de ce rapport.

Daar niemand meer het woord vraagt in de beraadslaging over het verslag uitgebracht namens de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden, verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot het onderzoek van de artikelen die het ontwerp uitmaken van dit verslag.

Artikel 19 luidt:

HOOFDSTUK II. — Maatregelen ten voordele van de tewerkstelling in de openbare sector

Art. 19. Artikel 99, derde lid, van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, wordt vervangen door de volgende leden:

«De Koning kan, bij in Ministerraad overlegd besluit en onder de voorwaarden die Hij bepaalt, het in artikel 100 bepaalde voordeel uitbreiden tot het vastbenoemd of tijdelijk personeel van de besturen en andere diensten van de ministeries.

Onder voorbehoud van de bijzondere toepassingsbepalingen en van de uitzonderingen vastgesteld door de Koning, zijn de besluiten tot uitvoering van het derde lid van rechtswege van toepassing, vanaf de eerste dag van de tweede maand volgend op die van het in werking treden van dit lid, op het personeel van de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle of het toezicht van de Staat vallen, zonder dat de door de wets- of verordeningbepalingen voorgeschreven adviezen of voorstellen respectievelijk ingewonnen of afgewacht behoeven te worden.

De Koning kan, bij in Ministerraad overlegd besluit, de regeling betreffende de onderbreking van de beroepsloopbaan uitbreiden of een gelijkaardige regeling invoeren die van toepassing is op:

1° De personeelsleden van de rijksonderwijsinstellingen, de psycho-medisch-sociale centra van de Staat en van de rijksvormingscentra;

2° De gesubsidieerde personeelsleden van de door de Staat gesubsidieerde onderwijsinstellingen en psycho-medisch-sociale centra;

3° De personeelsleden van de andere diensten van de Staat, de diensten van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Rekenhof, de personeelsleden van de krijgsmacht, en de magistraten van de rechterlijke orde, van het Arbitragehof, van de Raad van State en van het Rekenhof, evenwel uitgezonderd.

De provincies, de gemeenten, de agglomeraties en federaties van gemeenten, evenals de openbare instellingen en de publiekrechtelijke verenigingen die ervan afhangen, worden gemachtigd op hun personeel ander dan dat bedoeld in het vijfde lid, de regeling inzake loopbaanonderbreking toe te passen die is vastgesteld met toepassing van de artikelen 100 en 102 van deze wet.»

CHAPITRE II. — Mesures en faveur de l'emploi dans le secteur public

Art. 19. L'article 99, alinéa 3, de la loi de redressement du 22 janvier 1985 contenant des dispositions sociales est remplacé par les alinéas suivants:

«Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres et aux conditions qu'il détermine, étendre l'avantage prévu à l'article 100 au personnel définitif ou temporaire des administrations et autres services des ministères.

Sous réserve des modalités particulières d'application et des exceptions fixées par le Roi, les arrêtés d'exécution de l'alinéa 3 sont applicables de plein droit, à partir du premier jour du deuxième mois qui suit celui de l'entrée en vigueur du présent alinéa, et sans qu'il faille solliciter les avis ou attendre les propositions prescrits par des dispositions légales ou réglementaires, au personnel des organismes d'intérêt public soumis à l'autorité, au contrôle ou à la tutelle de l'Etat.

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, étendre le régime de l'interruption de la carrière professionnelle ou instituer un régime analogue applicable:

1° Aux membres du personnel des établissements d'enseignement de l'Etat, des centres psycho-médicaux-sociaux de l'Etat et des centres de formation de l'Etat;

2° Aux membres du personnel subventionné des établissements d'enseignement et des centres psycho-médico-sociaux subventionnés par l'Etat;

3° Aux membres du personnel des autres services de l'Etat, à l'exception toutefois des services de la Chambre des représentants, du Sénat, de la Cour des comptes, des membres du personnel des forces armées et des magistrats de l'ordre judiciaire, de la Cour d'arbitrage, du Conseil d'Etat et de la Cour des comptes.

Les provinces, les communes, les agglomérations et fédérations de communes ainsi que les établissements publics et associations de droit public qui en dépendent sont autorisés à appliquer à leur personnel autre que celui visé à l'alinéa 5 le régime de l'interruption de la carrière fixé en application des articles 100 et 102 de la présente loi.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 20. Een artikel 99bis, luidend als volgt, wordt in dezelfde wet ingevoegd:

«Art. 99bis. De periode van onderbreking van de beroepsloopbaan van de in artikel 99, derde, vierde, vijfde en zesde lid, bedoelde personeelsleden, wordt zowel voor de toekenning als voor de berekening van het rustpensioen in aanmerking genomen.

Maakt deze periode deel uit van de periode die in aanmerking genomen wordt voor het bepalen van de gemiddelde wedde op grond waarvan het rustpensioen wordt berekend, dan wordt rekening gehouden met de wedde die het personeelslid genoten zou hebben indien het in dienst was gebleven.»

Art. 20. Un article 99bis rédigé comme suit, est inséré dans la même loi:

«Art. 99bis. La période d'interruption de la carrière professionnelle des agents visés à l'article 99, alinéas 3, 4, 5 et 6, est prise en considération tant pour l'octroi que pour le calcul de la pension de retraite.

Si cette période fait partie de la période prise en considération pour établir la moyenne des traitements servant de base de calcul à la pension de retraite, il est tenu compte du traitement dont le membre du personnel aurait bénéficié s'il était resté en service.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 21. § 1. Onder voorbehoud van de bijzondere toepassingsbepalingen en van de uitzonderingen vastgesteld door de Koning, zijn de hoofdstukken VI, VII en VIIbis van het koninklijk besluit van 1 juni 1964 betreffende sommige verloven toegestaan aan personeelsleden van de rijksbesturen en betreffende de afwezigheden wegens persoonlijke aangelegenheid, alsook de bepalingen die ze wijzigen of aanvullen, van rechtswege van toepassing, vanaf de eerste dag van de tweede maand volgend op die van het in werking treden van deze wet, op het personeel van de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle of het toezicht van de Staat vallen, zonder dat de door de wets- of verordeningbepalingen voorgeschreven adviezen of voorstellen respectievelijk ingewonnen of gewacht behoeven te worden.

De Koning kan, bij een in Ministerraad overgelegd besluit en op de voorwaarden en volgens de modaliteiten die Hij vaststelt, de in het eerste lid bedoelde bepalingen uitbreiden tot de personeelsleden die in andere

diensten van de Staat tewerkgesteld zijn, de diensten van de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat en het Rekenhof uitgezonderd.

§ 2. Onder voorbehoud van de bijzondere toepassingsbepalingen en van de uitzonderingen vastgesteld door de Koning, zijn het hoofdstuk I van het koninklijk besluit van 31 december 1984 betreffende de verdeling en de aanpassing van de arbeidstijd in de rijksbesturen, alsook de bepalingen die het wijzigen of aanvullen, van rechtswege van toepassing op het personeel van de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle of het toezicht van de Staat vallen, zonder dat de door de wets- of verordeningbepalingen voorgeschreven adviezen of voorstellen respectievelijk ingewonnen of afgewacht behoeven te worden.

Art. 21. § 1er. Sous réserve des modalités particulières d'application et des exceptions fixées par le Roi, les chapitres VI, VII et VIIbis de l'arrêté royal du 1er juin 1964 relatif à certains congés accordés à des agents des administrations de l'Etat et aux absences pour convenance personnelle ainsi que les dispositions qui les modifient ou les complètent sont applicables de plein droit, à partir du premier jour du deuxième mois qui suit celui de l'entrée en vigueur de la présente loi, et sans qu'il faille solliciter les avis ou attendre les propositions prescrits par des dispositions légales ou réglementaires, au personnel des organismes d'intérêt public soumis à l'autorité, au contrôle ou à la tutelle de l'Etat.

Le Roi peut, par arrêté délibéré en Conseil des ministres et aux conditions et selon les modalités qu'il détermine, étendre les dispositions visées à l'alinéa premier aux membres du personnel occupés par les autres services de l'Etat, à l'exception toutefois des services de la Chambre des représentants, du Sénat et de la Cour des comptes.

§ 2. Sous réserve des modalités particulières d'application et des exceptions fixées par le Roi, le chapitre 1er de l'arrêté royal du 31 décembre 1984 relatif au partage et à l'aménagement du temps de travail dans les administrations de l'Etat ainsi que les dispositions qui le modifient ou le complètent sont applicables de plein droit et sans qu'il faille solliciter les avis ou attendre les propositions prescrits par des dispositions légales ou réglementaires, au personnel des organismes d'intérêt public soumis à l'autorité, au contrôle ou à la tutelle de l'Etat.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 22. Artikel 6bis, tweede lid, van het koninklijk besluit nr. 180 van 30 december 1982 houdende bepaalde maatregelen inzake loonmatiging, dat aldaar is ingevoegd door artikel 44 van de herstellwet van 22 januari 1985 houdende sociale bepalingen, wordt als volgt aangevuld: «en evenmin de voordelen die zijn vastgelegd door de bepalingen betreffende de deeltijdse arbeid».

Art. 22. L'article 6bis, alinéa 2, de l'arrêté royal n° 180 du 30 décembre 1982 portant certaines mesures en matière de modération des revenus, y inséré par l'article 44 de la loi de redressement du 22 janvier 1985 contenant des dispositions sociales est complété comme suit: «ni les avantages prévus par les dispositions relatives au travail à temps partiel».

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 23 luidt:

Art. 23. Artikel 6 van het koninklijk besluit nr. 230 van 31 december 1983 betreffende de stage en de inschakeling van jongeren in het arbeidsproces, wordt aangevuld met de volgende paragraaf:

«§ 3. In afwijking van artikel 5 kunnen de stagiairs die door de in paragraaf 1 bedoelde openbare diensten in dienst genomen worden, ook voltijds tewerkgesteld worden.»

Art. 23. L'article 6 de l'arrêté royal n° 230 du 31 décembre 1983 relatif au stage et à l'insertion professionnelle des jeunes est complété par le paragraphe suivant:

«§ 3. Par dérogation à l'article 5, les stagiaires engagés par les services publics visés au paragraphe 1er, peuvent aussi être occupés à temps plein.»

Het woord is aan de heer De Kerpel.

De heer De Kerpel. — Mijnheer de Voorzitter, met mijn uiteenzetting bij artikel 23 wil ik geenszins het nut betwisten van de mogelijkheid om economische stagiairs in de overheidsdiensten met een saneringsplan,

voltijdse prestaties te laten leveren liever dan ze maar deeltijds, voor vier vijfde, tewerk te stellen.

Ik ben integendeel van mening dat zowel om sociale als om functionele redenen de part-timetewerkingstelling van de jongeren des te minder is aangewezen als men bedenkt dat zij slechts 90 pct. van de normale wedde, van het minimumloon, krijgen.

Hieraan dient overigens te worden toegevoegd dat deze regeling veel bijkomende last bezorgt aan de diensten van de RVA die voor deze stagiairs één dag per week werkloosheidsuitkering blijven uitbetalen.

Ik ga dus akkoord met het voorstel van de regering om paragraaf 3 van artikel 6 van het koninklijk besluit nr. 230 van 21 december 1983, aan te passen.

Alleen vraag ik mij af of de motieven ingeroepen door de regering voor dit artikel aangewezen zijn. In de motivering wordt immers gezegd dat deze aanpassing tot doel heeft de stages in de overheidsbedrijven aantrekkelijker te maken voor de jongeren die ervoor in aanmerking komen.

De regering schijnt er dus van uit te gaan, dat het niet-gebruiken van een groot aantal benuttingsmogelijkheden als stagiair te wijten zou zijn aan de werkwillegheid van de jongeren. Niets is minder waar. Laat mij toe heel kort de historie te maken van deze problematiek.

Toen de huidige regering, door middel van het genummerd koninklijk besluit 6 van 24 maart 1982, de wettelijke verplichting om economische stagiairs aan te werven opvoerde tot 3 pct., gingen vele jongeren de hoop koesteren dat zij er eindelijk zouden in slagen, in afwachting van betere tijden, enkele maanden zinvol bezig te zijn, in werkzaamheden die voor hun verdere loopbaan van het grootste nut zouden zijn. Het zag ernaar uit, dat binnen de kortste tijd, niet minder dan 7 700 jongeren een stage zouden kunnen volbrengen in een ministerieel departement of in een van de instellingen van openbaar nut, ressorterend onder de Staat. Dit streefgetal is het resultaat van een eenvoudige extrapolatie en waarbij er wordt van uitgegaan dat 76 000 personen tewerkgesteld zijn in de traditionele ministeries, en 181 000 personen in de instellingen van openbaar nut.

Dit perspectief bleek voor velen evenwel een ijdele droom te zijn, toen het duidelijk werd dat een groot aantal instellingen van openbaar nut, maar vooral de grootste overheidsbedrijven, zich aan deze verplichting zouden onttrekken onder inroeping van budgettaire moeilijkheden. De zoveelste teleurstelling voor de tienduizenden jongeren, op de drempel van hun leven, geconfronteerd met de plaag van de werkloosheid.

Einde 1983 zag de regering eindelijk in dat haar eigen beleid op het stuk van economische stagiairs, ver te kort schoot in vergelijking met de normen die zij de privé-nijverheid had opgelegd. Dit had tot gevolg dat het koninklijk besluit nr. 230 van 21 december 1983 eindelijk bepaalde dat zelfs de overheidsbedrijven in moeilijkheden — dus de overheidsbedrijven die een saneringsplan moeten uitvoeren — de wettelijke verplichting zouden moeten nakomen, mits budgettaire afrekening met het departement Tewerkstelling en Arbeid.

Welnu, mijnheer de Voorzitter, voor een aantal openbare instellingen heeft het allemaal niet mogen baten. Uit de tabellen die de staatssecretaris voor Openbaar Ambt verstrekt heeft aan uw commissie, blijkt dat er op 30 juni 1984 amper 4 664 stagiairs in dienst zijn in de overheidssector dit wil zeggen 1,8 pct. daar waar de privé-sector 3 pct. stagiairs moet tewerkstellen.

De staatssecretaris verklaarde daarnet dat de 3 pct. bereikt is in de traditionele ministeries en dat het deficit toe te schrijven is aan de instellingen van openbaar nut. Er is een tewerkstellingstekort van 3 000 eenheden dat zich hoofdzakelijk situeert in de sector verkeerswezen, die alleen reeds 2 670 eenheden te kort heeft.

Ik heb reeds herhaaldelijk op deze tribune geprotesteerd tegen deze gang van zaken. De minister van Verkeerswezen antwoordde hierop, bij de bespreking van zijn begroting, dat deze situatie te wijten was aan de bijkomende strenge voorwaarde voor de tewerkstelling van economische stagiairs in de overheidsbedrijven met saneringsplan, namelijk de verplichting dat de betrokkene een jaar gerechtigd moet zijn op werkloosheidsuitkeringen.

In die gedachtengang verwachtte ik mij er dan ook aan dat het genummerd besluit 230, meer bepaald de eerste alinea van artikel 6, zou worden versoepeld. Het is zo niet gebeurd en ik heb heel wat vragen over de motivering.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik om de regering ertoe uit te nodigen binnen de kortste termijn een evaluatie te maken van deze beperking en daaruit de passende conclusies te trekken. Het tewerkstellingsbeleid ten aanzien van de jongeren zou aldus opnieuw aan geloofwaardigheid winnen. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Waltniel.

De heer Waltniel, staatssecretaris voor Openbaar Ambt, toegevoegd aan de minister van Binnenlandse Zaken en Openbaar Ambt, en staatssecretaris voor Financiën, toegevoegd aan de minister van Financiën en Middenstand. — Mijnheer de Voorzitter, het probleem dat door de heer De Kerpel te berde werd gebracht, is inderdaad belangrijk. Uit de tabel, weergegeven op de pagina's 10, 11 en 12 van het verslag — tabel geleverd op aanvraag —, blijkt dat er verschillen bestaan in de toepassing van de tewerkstellingspolitiek en dan vooral in de verscheidene parastatale instellingen al naargelang zij onderworpen zijn aan het koninklijk besluit van 8 januari 1973 of niet.

Wij hebben van bij de aanvang in 1982 het percentage, dat vroeger 2 pct. bedroeg, opgevoerd tot 3 pct. omdat wij in het systeem van de economische stagiairs een dubbel voordeel zagen: enerzijds, een betere tewerkstelling en anderzijds, de jongeren de gelegenheid geven een bepaalde ervaring en scholing op te doen zodat ze beter gewapend het beroepsleven kunnen aanvangen. Wij staan dus volledig achter dit systeem. Wij hebben vanuit Openbaar Ambt herhaaldelijk circulaires rondgestuurd, om de ministeries en de openbare diensten die ervan afhangen, eraan te herinneren dat ze het voorschrift om 3 pct. van het globaal personeelsbestand als economische stagiairs aan te werven, moeten naleven. Wanneer u de tabel leest zal u vaststellen dat het voorschrift in grote mate werd gevolgd. Het is opvallend dat bij de Nationale Maatschappij der Belgische spoorwegen het aantal stagiaires amper 0,5 pct. bedraagt, namelijk 306 op 60 535 personeelsleden.

Bij de Regie der Posterijen zijn er 490 economische stagiairs tewerkgesteld op een totaal van 46 537 personeelsleden, dus iets meer dan 1 pct.

De heer De Kerpel zocht de reden hiervoor onder meer in het feit dat bepaald wordt dat voltijdse tewerkstelling van economische stagiairs voorbehouden wordt langs de ene kant, aan openbare diensten waarvoor een saneringsplan werd aanvaard en langs de andere kant, aan werklozen die langer dan een jaar werkloos zijn. Hij heeft daar bezwaar tegen. Dit werd hier trouwens vroeger als eens gezegd.

Ik heb statistieken bij mij uit het *Witboek van de Belgische Economie* 1983, gepubliceerd in 1984, die aantonen dat er op 505 000 volledig werklozen amper 192 000 zijn die minder dan één jaar werkloos zijn, 101 000 tussen één en twee jaar werkloos en 168 000 die sedert meer dan twee jaar werkloos zijn. Op een totaal van 505 000 zijn er dus 313 000 langer dan één jaar als werkzoekende ingeschreven, zegge 62 pct. of ongeveer twee derde.

De regering is van oordeel dat, wanneer ze gunstmaatregelen neemt, in de eerste plaats daarvan moeten profiteren zij die het langst in moeilijke omstandigheden verkeren, dus degenen die meer dan één jaar werkloos zijn. Wij twijfelen er niet aan dat alle werklozen grote moeilijkheden kennen, om het even of ze drie maanden, zes maanden of twee jaar werkloos zijn. De miserie is dezelfde. Wij menen echter die bepaling te moeten inschrijven omdat het ons rechtvaardig lijkt de meest getroffen personen te helpen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Ik breng artikel 23 in stemming.

Je mets aux voix l'article 23.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Artikel 24 luidt:

Art. 24. Op de door de Koning bepaalde datum worden opgeheven:

1° Het koninklijk besluit nr. 69 van 20 juli 1982 betreffende de verloven voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden, toegekend aan de personeelsleden van het rijksonderwijs;

2° Het koninklijk besluit nr. 70 van 20 juli 1982 betreffende de verloven voor verminderde prestaties gewettigd door sociale of familiale redenen toegekend aan de personeelsleden van het rijksonderwijs;

3° Het koninklijk besluit nr. 71 van 20 juli 1982 betreffende de verloven wegens persoonlijke aangelegenheden, toegekend aan de leermeesters en leraars van katholieke en protestantse godsdienst in het rijksonderwijs;

4° Het koninklijk besluit nr. 72 van 20 juli 1982 betreffende de verloven voor verminderde prestaties toegekend aan de leden van het administratief personeel, van het meesters-, vak- en dienstpersoneel van de onderwijsinrichtingen van de Staat;

5° Het koninklijk besluit nr. 73 van 20 juli 1982 betreffende het verlof voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden toegekend aan de leden van het technisch personeel van de rijkspsychomedisch-sociale centra, van de gespecialiseerde rijks-psycho-medisch-sociale centra en van de rijksvormingscentra;

6° Het koninklijk besluit nr. 74 van 20 juli 1982 betreffende het verlof voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden of gewettigd door sociale en familiale redenen van de personeelsleden van het gesubsidieerd onderwijs;

7° Het koninklijk besluit nr. 94 van 28 september 1982 betreffende de verloven voor verminderde prestaties gewettigd door sociale of familiale redenen of wegens persoonlijke aangelegenheden wat betreft de personeelsleden van de inrichtingen voor onderwijs die georganiseerd of gesubsidieerd zijn door de Staat;

8° Het koninklijk besluit nr. 137 van 30 december 1982 betreffende de verloven voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden toegekend aan de personeelsleden van het door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde onderwijs en van de door de Staat georganiseerde of gesubsidieerde psycho-medisch-sociale centra, gespecialiseerde psycho-medisch-sociale centra en vormingsleden van het onderwijs;

9° Het koninklijk besluit nr. 169 van 30 december 1982 betreffende de verloven voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden of gewettigd door sociale of familiale redenen, toegekend aan sommige personeelsleden van de universitaire instellingen;

10° De artikelen 11 tot 15 van het koninklijk besluit nr. 297 van 31 maart 1984 betreffende de opdrachten, de wedden, de weddetoelagen en de verloven voor verminderde prestaties in het onderwijs en de psycho-medisch-sociale centra.

Art. 24. Sont abrogés à la date fixée par le Roi:

1° L'arrêté royal n° 69 du 20 juillet 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons de convenance personnelle accordés aux membres du personnel de l'enseignement de l'Etat;

2° L'arrêté royal n° 70 du 20 juillet 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons sociales ou familiales accordés aux membres du personnel de l'enseignement de l'Etat;

3° L'arrêté royal n° 71 du 20 juillet 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons de convenance personnelle des maîtres et professeurs de religion catholique et protestante de l'enseignement de l'Etat;

4° L'arrêté royal n° 72 du 20 juillet 1982 relatif aux congés pour prestations réduites des membres du personnel administratif, du personnel de maîtrise, gens de métier et de service des établissements d'enseignement de l'Etat;

5° L'arrêté royal n° 73 du 20 juillet 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons de convenance personnelle accordés aux membres du personnel technique des centres psychomédico-sociaux de l'Etat, des centres psychomédico-sociaux spécialisés de l'Etat et des centres de formation de l'Etat;

6° L'arrêté royal n° 74 du 20 juillet 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons de convenance personnelle ou justifiés par des raisons sociales ou familiales des membres du personnel de l'enseignement subventionné;

7° L'arrêté royal n° 94 du 28 septembre 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons sociales ou familiales ou par des raisons de convenance personnelle, en ce qui concerne les membres du personnel des établissements d'enseignement organisés ou subventionnés par l'Etat;

8° L'arrêté royal n° 137 du 30 décembre 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons de convenance personnelle accordés aux membres du personnel de l'enseignement, des centres psychomédico-sociaux, des centres psychomédico-sociaux spécialisés et des centres de formation organisés ou subventionnés par l'Etat;

9° L'arrêté royal n° 169 du 30 décembre 1982 relatif aux congés pour prestations réduites justifiés par des raisons de convenance personnelle ou par des raisons d'ordre social ou familial accordés à certains membres du personnel des institutions universitaires;

10° Les articles 11 à 15 de l'arrêté royal n° 297 du 31 mars 1984 relatif aux charges, traitements et subventions-traitements et congés pour prestations réduites dans l'enseignement et les centres psychomédico-sociaux.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 92. Artikel 12, eerste lid, van het koninklijk besluit nr. 208 van 23 september 1983 tot oprichting van een Hulpfonds tot financieel herstel van de gemeenten, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«De Koning bepaalt uiterlijk op 31 december 1985, bij in Ministerraad overlegd besluit, de gemeenten waarop dit besluit van toepassing is.»

Art. 92. Article 12, alinéa 1er, de l'arrêté royal n° 208 du 23 septembre 1983 créant un Fonds d'aide au redressement financier des communes, est remplacé par la disposition suivante:

«Le Roi détermine le 31 décembre 1985 au plus tard, par arrêté délibéré en Conseil des ministres, les communes auxquelles le présent arrêté est applicable.»

— Aangenomen.

Adopté.

PROJET DE LOI PORTANT DES MESURES FISCALES ET AUTRES

Rapport fait au nom de la commission de la Justice

Renvoi en commission

ONTWERP VAN WET HOUDENDE FISCALE EN ANDERE BEPALINGEN

Verslag uitgebracht namens de commissie voor de Justitie

Teruzgending naar de commissie

M. le Président. — Nous abordons l'examen du rapport fait au nom de la commission de la Justice au sujet des articles 25 à 41 et 91, initialement 88.

Wij bespreken nu het verslag uitgebracht namens de commissie voor de Justitie betreffende de artikelen 25 tot 41 en 91, oorspronkelijk 88.

La discussion est ouverte.

De beraadslaging is geopend.

Het woord is aan de heer Van In voor een beroep op het reglement.

De heer Van In, (beroep op het reglement). — Mijnheer de Voorzitter, de regering schijnt er een gewoonte van te maken, een slechte gewoonte eigenlijk, de vergadering te verrassen met amendementen die gedurende het debat worden ingediend. Wij hebben in het begin van de week reeds een eerste dergelijke verrassing meegemaakt met de naweeën die op dit ogenblik nog aan de orde zijn. Nu doet zich, onder de handtekening van minister Gol, een nieuw fenomeen voor waarbij de regering voorstelt aan het onderdeel dat door de commissie voor de Justitie werd behandeld en dat werd besproken onder de eufemistische term «Veiligheid van de burger», een derde deel toe te voegen. Dat deel zou handelen over het uitkeren van vergoedingen aan personeelsleden van het Openbaar Ambt, om het met een algemene term te zeggen, die ingevolge gewelddaden het slachtoffer zijn van hun plicht.

Ik moet u niet zeggen, mijnheer de Voorzitter, in de eerste plaats, dat deze teksten niet in de daartoe bevoegde commissie zijn besproken. Trouwens, indien hierover een bespreking in de commissie voor de Justitie zou hebben plaatsgehad, stel ik de staatssecretaris voor Openbaar

Ambt, die hier aanwezig is, de vraag of het wel de juiste plaats is om dergelijke materie te behandelen.

In de tweede plaats lijkt het mij in elk geval noodzakelijk dat de Hoge Vergadering niet even paniekerig reageert als de regering. Wij begrijpen ten volle dat zij door de aanslagen van de CCC en de dood van twee brandweermannen waarlijk in verlegenheid is gebracht.

Mijnheer de Voorzitter, wij onderschrijven de bedoelingen ten opzichte van de nabestaanden van de slachtoffers, maar dit mag geen reden zijn om even paniekerig te handelen en om niet die teksten degelijk en oordeelkundig in de commissie te behandelen, welke ook die bevoegde commissie moge zijn.

Steunend op het reeds veelvuldig ingeroepen artikel van ons reglement, verzoek ik u de bespreking in openbare vergadering van het onderdeel « Veiligheid van de burger » te schorsen en intussen de commissie toe te staan kennis te nemen van de vele teksten die de regering *ultimo dato* heeft ingediend. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Mijnheer Van In, het is uw goed recht dat te vragen. Maar het is niet gebruikelijk dat men, omdat een amendement werd ingediend, erom verzoekt de bespreking stop te zetten.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, u begrijpt dat de algemene bespreking van het onderdeel « Veiligheid van de burger » elke zin mist wanneer wij de precieze draagwijdte van het amendement van de regering niet kennen.

De Voorzitter. — Het lijkt mij inderdaad voor de hand te liggen — u hebt overigens ook zelf amendementen ingediend — dat wij de bespreking van dit hoofdstuk niet afsluiten. Ik stel voor zowel het amendement van de regering als uw amendementen voor verder onderzoek naar de commissie te verwijzen, vooraleer het debat hier wordt afgesloten. Ik meen dat dit de draagwijdte van uw vraag is.

Naar aanleiding van een bijkomend rapport over deze veiligheidsproblematiek zou dan hierover in openbare vergadering verder kunnen worden beraadslaagd.

Ik zie echter geen bezwaar dat de ingeschreven sprekers nu het woord voeren tenzij ook zij vooraf een bespreking in de commissie voor de Justitie wensen. Hoe het ook zij, ik laat de beslissing aan de Senaat.

Het woord is aan de heer Boel.

De heer Boel. — Mijnheer de Voorzitter, ik pleit met aandrang voor de terugzending naar de commissie en het nu niet aanvatten van de bespreking van dit hoofdstuk. Het gaat hier niet louter om een amendement, maar om een toevoeging van een volledige afdeling III aan het hoofdstuk. Het is ondenkbaar dat die uitbreiding van de tekst van het ontwerp hier in stukken zou worden behandeld.

De Voorzitter. — Ik kan mij niet uitspreken over de draagwijdte van de voorgestelde amenderingen.

Mocht de Voorzitter van de commissie voor de Justitie een voorafgaande bespreking van dit punt in commissie noodzakelijk achten, dan stel ik voor dat hij onmiddellijk de commissie bijeenroep om de amendementen te onderzoeken. Daarmee komen wij dan tegemoet aan het verzoek van de heer Van In.

De heer Cooreman. — Mijnheer de Voorzitter, ik ben het met uw suggestie eens.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandezande.

De heer Vandezande. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb hier al de documenten over de amendementen vóór mij. Het gaat niet alleen om een toevoeging van een afdeling aan het ontwerp, maar de regering heeft in *ultimo tempore* — en dat is lovenswaardig — het advies van de Raad van Staat ingewonnen. Dat advies werd binnen drie dagen uitgebracht en het beslaat elf pagina's. Daarom alleen al lijkt het mij de moeite waard de zaak opnieuw in commissie te bespreken. De commissie kan echter niet onmiddellijk met de bespreking en het onderzoek van dat advies beginnen gezien de omvang ervan.

De Voorzitter. — Daarover beslist de commissie autonoom.

De heer Van In heeft de terugzending naar de commissie voor de Justitie gevraagd. De commissie is dan vrij haar werkzaamheden te regelen.

Le ministre sera sans doute d'accord pour que la commission entame immédiatement l'examen des amendements. Après avoir entendu les divers intervenants, il me paraît, en effet, plus sage de les examiner en commission plutôt qu'en séance publique.

La parole est à M. Gol, Vice-Premier ministre.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice, du Commerce extérieur et des Réformes institutionnelles. — Monsieur le Président, je suis tout à fait d'accord pour que l'amendement du gouvernement visant à insérer plusieurs dispositions en la matière soit examiné par la commission — il s'agit d'ailleurs d'un problème relativement simple —, de même éventuellement que les amendements déposés par des membres de l'assemblée, afin de faciliter le travail en séance publique.

Permettez-moi cependant d'attirer votre attention sur la difficulté extrême que j'aurai à être à la disposition du Sénat vendredi, car je participerai, dès le matin, à la réunion des ministres européens de la Justice à Edimbourg.

Je voudrais, dès lors, demander au Sénat d'examiner en séance publique la partie qui me concerne, de la loi portant des dispositions fiscales, au cours de la journée de demain.

M. le Président. — Le Sénat se réunissant demain dès 10 heures, il aura l'occasion, vraisemblablement après un rapport oral complémentaire, de reprendre cette discussion en séance plénière.

M. Gol, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice, du Commerce extérieur et des Réformes institutionnelles. — Je vous remercie, monsieur le Président.

De Voorzitter. — De commissie voor de Justitie zal dadelijk vergaderen.

Ik stel de Senaat voor de openbare vergadering enige tijd te schorsen in afwachting dat wij de ministers van Onderwijs hebben kunnen mobiliseren.

— *De vergadering wordt geschorst te 15 u. 40 m.*

La séance est suspendue à 15 h 40 m.

Ze wordt hervat te 16 u. 15 m.

Elle est reprise à 16 h 15 m.

De Voorzitter. — De vergadering is hervat.

La séance est reprise.

PROJET DE LOI PORTANT DES MESURES FISCALES ET AUTRES

*Discussion du rapport fait au nom
de la commission de l'Enseignement et de la Science*

ONTWERP VAN WET HOUDENDE FISCALE EN ANDERE BEPALINGEN

*Bespreking van het verslag uitgebracht namens
de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap*

M. le Président. — Nous abordons l'examen du rapport fait au nom de la commission de l'Enseignement et de la Science au sujet des articles 42 à 61, initialement 60.

Wij bespreken nu het verslag uitgebracht namens de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap betreffende de artikelen 42 tot 61, oorspronkelijk 60.

La discussion est ouverte.

De beraadslaging is geopend.

Het woord is aan mevrouw Tyberghien, rapporteur.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, de bespreking van de artikelen 42 tot en met 61 is een zeer boeiende aangelegenheid geworden. Zij betreffen immers een bijzonder gevoelige materie gezien het om artikelen gaat waarover de Schoolpact-commissie niet tot een akkoord kon komen.

Zo werd reeds meteen verklaard door de PS-leden dat zij niet zouden deelnemen aan de bespreking van deze bepalingen, die volgens hen eerst in de Schoolpactcommissie de instemming zouden moeten krijgen van alle ondertekenende partijen.

Deze bepalingen hebben betrekking op de financiering van de internaten van het gesubsidieerd onderwijs en op de beperking van het groeipercentage van de werkingskredieten. Een uitgebreid verslag over hun stelling vindt u in het gedrukt verslag. Toch zal ik hier de hoofdlijnen uitleken.

Dit hoofdstuk Onderwijs bevat vier delen. Het eerste bevat de bezoldigingsregeling en het administratief statuut van de leden van het onderwijzend, wetenschappelijk en gelijkgesteld personeel. De bedoeling is de wettelijke grondslag te leggen voor een vernieuwde bezoldigingsregeling waardoor de harmonisatie van de bezoldigingsregeling in volledig leerplan, dagonderwijs, en sociale promotie, avondonderwijs, mogelijk wordt gemaakt.

Voortaan kan een leerkracht immers onvolledige prestaties leveren in het onderwijs voor sociale promotie met beperkt leerplan en in het onderwijs met volledig leerplan terwijl hij bezoldigd blijft voor een hoofdbetrekking.

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Deze prestaties worden niet meer beschouwd als twee afzonderlijke prestaties. Hiermee wordt de doelstelling bereikt in het kader van de harmonisatie: de volledige gelijkstelling van wie in dag- of avondonderwijs lesgeeft. Voortaan gelden de bonificaties wegens diploma's inzake pensioenen voor iedereen die een totale functie vervult, zowel opdrachten in dag- of avondonderwijs. Vroeger was het avondonderwijs uitgesloten. Deze regeling vindt u in de artikelen 42 tot en met artikel 45.

Een andere regeling betreft een wijziging van het koninklijk besluit van 15 januari 1974 omtrent de verloven van het personeel om zo een rechtvaardige berekening van het aantal ziektedagen — sociale anciënniteit — voor iedereen mogelijk te maken. In artikel 46 staan vooral bepalingen van technische aard, terwijl in artikel 47 een anomalie wordt weggewerkt in verband met de datum van het begin van het schooljaar of academiejaar.

Artikel 48 handelt over de verloven voor verminderde prestaties wegens persoonlijke aangelegenheden. Men laat deze van het wetenschappelijk personeel van de universitaire instellingen ressorteren onder het stelsel dat geldt voor de rijksambtenaren en niet meer onder dit voor het onderwijzend personeel. Zo worden een aantal kleine maar hinderlijke anomalieën in het statuut van de leerkrachten weggewerkt.

De stemming artikel per artikel verliep als volgt: artikel 42 werd aangenomen met 14 stemmen, bij 2 onthoudingen; het amendement tot inlassing van een artikel 43bis werd verworpen met 9 tegen 5 stemmen; de artikelen 43, 44 en 45 werden eenparig aangenomen; artikel 46 werd aangenomen met 12 stemmen, bij 1 onthouding en artikel 47 met 9 stemmen, bij 3 onthoudingen.

Artikel 49 werd aangenomen met 11 stemmen, bij 2 onthoudingen en artikel 51 met 13 stemmen, bij 1 onthouding.

Door de artikelen 50, 52 en 53 wordt de homologatie van de getuigschriften afgeleverd in het beroepsonderwijs wettelijk mogelijk gemaakt zoals bepaald in de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht, waar de aandacht bijzonder gevestigd werd op de herwaardering van het beroepsonderwijs.

Voor de evolutie in het beroepsonderwijs en in het buitengewoon secundair onderwijs kwam sterk op de voorgrond in deze besprekingen. Er werd een algemene bekommerning vastgesteld en er werden grote inspanningen gevraagd om deze groep een volwaardig toekomstgericht onderwijs te bieden.

Er is nood aan evaluatie en erkenning van de getuigschriften, die het bedrijfsleven moeten stimuleren om deze beroepscategorie maximale kansen te bieden. Het valoriseren van dit onderwijs met het oog op het openbaar ambt biedt een brede waaier van uitzichten.

Voortaan zal het getuigschrift voor lager secundair onderwijs mogen worden uitgereikt aan de leerlingen die met succes het vierde jaar beroepsonderwijs voltooien en een bekwaamheidsattest verkrijgen. Het zal voor de eerste maal worden uitgereikt op 30 juni 1985. Het getuigschrift voor hoger secundair onderwijs zal mogen worden uitgereikt vanaf het schooljaar 1987-1988 aan de leerlingen van het beroepsonder-

wijs die met vrucht de lessen hebben gevolgd van een zevende jaar, dat te dien einde wordt ingericht. Zo krijgen zij toegang tot het hoger onderwijs van het korte type en dit kan, na het doorlopen van het hoger niet-universitair onderwijs, ook nog de deur openen van de universiteit. Zo kunnen zij ook zoals alle gediplomeerden van het gewoon secundair onderwijs deelnemen aan examens georganiseerd door de overheid.

De tweede afdeling bevat wijzigingen van de wetten tot het toekennen van academische graden en betreffende het programma van de universitaire examens.

De artikelen 49 en 51 schaffen het maturiteitsexamen in zijn huidige vorm af. In afwachting van een definitieve oplossing voor het probleem van de toegang tot het hoger onderwijs wil de regering met dit ontwerp de bevoegdheid tot het uitreiken van het bekwaamheidsdiploma, dat toegang verleent tot het hoger onderwijs, toekennen aan de klasseraad of het lerarenkorps, die reeds bevoegd zijn om het getuigschrift secundair onderwijs toe te kennen.

Zoals u allen vermoedt, groeide hieruit een zeer uitgebreide discussie, een ware evaluatie van de huidige stand van zaken, waarbij vooral gesteld werd dat het maturiteitsexamen nu niet de verwachte selectieve rol speelt tegenover het hoger onderwijs. Ook op de organisatie van dit examen in de huidige omstandigheden werd heel wat kritiek geuit.

Voortaan zullen alle leerkrachten die bevoegd zijn voor het uitreiken van het getuigschrift voor hoger secundair onderwijs aan een leerling, eveneens bevoegd zijn om hem zonder bijkomend examen het bekwaamheidsbewijs, dat toegang verleent tot het hoger onderwijs, uit te reiken. Het inrichtingshoofd en de leraars hebben inderdaad de gelegenheid gehad om de betrokken laatstejaars gedurende ten minste één schooljaar te volgen en te evalueren en zijn dan ook best gewapend om zich over deze leerlingen een gefundeerd oordeel te vormen inzake hun bekwaamheid om hogere studies aan te vatten.

De bepalingen van de artikelen 49 en 51 voorzien in een vereenvoudigde uitreikingsprocedure van het bekwaamheidsdiploma, met het behoud echter van het principe van een selectie. De selectiecriteria zullen door de Koning worden bepaald.

Op dit artikel 50 wordt het amendement van de beide ministers van Onderwijs, betreffende de mogelijkheid om het bekwaamheidsdiploma, dat toegang verleent tot het hoger onderwijs, ook te bekomen voor een examencommissie, met eenparigheid aangenomen. Zo wordt het geamendeerde artikel 50 aangenomen met 12 stemmen, bij 3 onthoudingen.

De artikelen 52 en 53 worden eveneens eenparig aangenomen. Er is wel een nieuw artikel 53bis ingevoegd, dat u terugvindt op bladzijde 45 en dat eenparig werd aangenomen. Het is een technische aanvulling.

De derde afdeling, met artikel 54 tot en met artikel 58, bevat de bepalingen tot wijziging van de Schoolpactwet. In het kader van de uitvoering van de regeringsverklaring heeft de regering een plan uitgewerkt tot subsidiëring van de internaten verbonden aan het vrij en officieel gesubsidieerd onderwijs, dit wil zeggen internaten opgericht door gemeenten, provincies en privé-inrichtende machten. Door de enorme stijging van de kosten van personeel, verwarming, voeding en onderhoud dreigen deze instellingen te verdwijnen.

Omwille van het principe van de vrije schoolkeuze, ook met betrekking tot de keuze van het internaat — beide opties maken in de meeste gevallen een geheel uit —, moet er een oplossing komen voor de financiële moeilijkheden van deze instellingen. De financiering van de internaten van het gesubsidieerd onderwijs maakte tot nog toe geen deel uit van het Schoolpact. Noch in 1959, noch in 1973, was de kwestie van de financiering aan de orde.

Het onderhavige ontwerp houdt dan ook drie ingrepen in. Ten eerste, een forfaitaire toelage per instelling en een toelage per interne leerling. Hiermede moeten de internaten hun werking dekken met inbegrip van het personeel dat zij aanwerven. Ten tweede, uitrustingsstoelagen, waardoor de internaten in de toekomst net als de scholen een beroep kunnen doen op een subsidie voor meer uitrusting. Ten derde, de toegang tot het Gebouwenfonds. Nu zullen de internaten op dezelfde wijze behandeld worden als de scholen uit het officieel en het vrij gesubsidieerd onderwijs.

Over het probleem van de financiering van de vrije internaten, enerzijds, en de beperking van de werkingstoelagen, anderzijds, is er in de Schoolpactcommissie geen overeenkomst bereikt. Daarom verliet de PS na een verklaring de commissie, ondanks het pleidooi van de minister en sommige leden om met de Senaatscommissie een stap te zetten naar een overeenkomst. Ondanks dat pleidooi kan de fractie zich niet verzoenen met deze gang van zaken; men beweert dat de regering

het Schoolpact met onderhavige artikelen negeert en dat deze nieuwe bepalingen nog een groter onevenwicht brengen tussen het officieel en het vrij onderwijsnet.

In het verslag wordt op bladzijde 8 een korte schets gebracht van de houding van elke partij met betrekking tot het onderzoek van de financiering van de internaten van het gesubsidieerd onderwijs, zoals die in de Schoolpactcommissie gesteld werd. Hierop verduidelijkt een woordvoerder van de Socialistische Partij, dat de SP wel aan de besprekingen zal deelnemen, maar hij kondigt een amendement aan bij artikel 59 om het volgens hen verstoorte evenwicht tussen de netten te herstellen. Zo worden op zijn vraag de stemmings opgeschort tot na de afhandeling van artikel 59, gezien al deze artikelen inderdaad één geheel vormen.

Graag wil ik voor deze vergadering als toelichting zeer duidelijk stellen, dat al deze artikelen geen enkele weerslag hebben op de instellingen van het Rijk.

Wij onthouden uit de toelichtingen van beide ministers, gestaafd door de tabellen in bijlage bij het gedrukte verslag, dat een enorme terugloop van de internen, ook in de rijksinternaten, vooral te wijten is aan de grote stijging van de kostprijs, die door vele ouders niet meer kan worden betaald.

Blijft het feit dat in tegenstelling met de rijksinternaten, de internaten van het gesubsidieerd onderwijs voor geen enkele staatshulp in aanmerking komen, geen enkele subsidie krijgen, dus gedwongen moeten instaan voor de totale kost. Zo werden de jongste jaren heel veel internaten om financiële reden, en wegens een nijpend personeelstekort, gesloten. Zo is een situatie gegroeid waar het recht op vrije keuze niet meer gewaarborgd werd. Het onderwijsbeleid moet tot doel hebben de keuzevrijheid reëel te waarborgen in een land waar het principe zelf wettelijk bekrachtigd is in de schoolwetgeving en in de Grondwet.

In verband met de bekommerning van de leden omtrent het evenwicht tussen de netten en de financiële weerslag op de begroting kregen wij de volgende informatie:

1. BTK-projecten in de vrije internaten zullen vervallen. De financiën worden overgedragen en gebruikt voor de forfaitaire toelage waarin voorzien is per internaat en per interne leerling;

2. Het evenwicht dat aanvankelijk voorgesteld werd in de wet van 1958 — in de verhouding 4 frank voor rijksinternaten en 3 frank voor vrije internaten —, is nog steeds niet bereikt. De huidige verhouding bedraagt nog 8,5 tegen 3.

3. Ook nu wordt reeds sterk rekening gehouden met sociale overwegingen in het studiebeurzensysteem. De leefbaarheid van de instellingen is nog lang niet gewaarborgd. De kostprijs per interne leerling in het rijksonderwijs bedraagt 120 000 frank. Dit referentiepunt toont dadelijk de enorme kloof aan tussen de feitelijke kostprijs en het door de ouders te betalen kostgeld. In bijlage bij het verslag vindt men de lijst van de internaten met de behoeften en het aantal personeelsleden. Tevens vindt u er een lijst met de personeelsomkadering in de rijksinternaten, zodat vergelijking mogelijk is. De weergave van een uitvoerige bespreking in verband met het nut en de noodzaak van internaten vindt u in het schriftelijk verslag. De twee opvallendste redenen zijn: Ten eerste, «afstand» en «vrije keuze». Het begrip «afstand» in de dunbevolkte streken is een niet te onderschatten motief. Het niet-beschikbaar zijn van bepaalde studierichtingen is ook een waar probleem in dezelfde gebieden. Hier draagt de gemeenschap dus een grote verantwoordelijkheid, want de ouders staan voor een gedwongen situatie.

Ten tweede, zijn er de gezinsredenen en de sociale redenen. Vele ouders kunnen hun kinderen noodgedwongen om financiële redenen niet meer op internaat laten. Naast het financiële probleem van de internaten zelf, is dit de reden dat in twaalf jaar tijd het aantal internen met 50 pct. gedaald is. Zonder tegemoetkoming is het einde van de internaten in zicht.

Het recht op internaat is van sociale aard. Het kan niet goed zijn dat het Rijk de internaten zou monopoliseren. Kinderen op internaat sturen, blijft een beslissing van de ouders, die deze vaak niet graag nemen.

Bij de bespreking van artikel 54 wordt een amendement aanvaard, dat de vormgeving van het artikel verbetert.

Bij artikel 55 wordt een amendement aangenomen aangezien het beter aansluit bij de bedoeling van de regering de internaten van het gewoon lager en secundair onderwijs te subsidiëren. Het gewijzigde artikel 55 wordt aangenomen met 12 stemmen, bij 2 onthoudingen.

Bij artikel 56 wordt de mobiliteit op het terrein geregeld voor het opvoedend hulppersoneel. Het is geen verplichting. De optimale inzet

van het beschikbaar personeel is een zaak van de school zelf. Dit artikel werd door de commissie aangenomen met 12 tegen 3 stemmen.

Artikel 57 regelt de forfaitaire jaarlijkse toelage van 187 970 frank en de toelage per interne leerling van 5 639 frank. Tegen de index 1985 zoals die in het ontwerp wordt bepaald, bedragen deze toelagen respectievelijk 500 000 frank en 15 000 frank. Daartoe worden ten eerste, 404 miljoen uit de BTK-regeling overgeheveld naar de begroting N. + Fr.; ten tweede, 60 miljoen $\times$ 2 ook voor N. + Fr. overgeheveld van Tewerkstelling en Arbeid naar het rijksonderwijs; ten derde, een bijkrediet van 294 miljoen toegestaan voor de werkingskosten van de internaten in 1985, waarvan de eerste uitbetaling gebeurt in januari 1986.

Het amendement ter voorkoming van de elite-internaten wordt verworpen, gezien de verklaring van de minister dat de voorgestelde norm met nog belangrijke andere elementen zoals het minimumaantal internen, de veiligheid van de gebouwen en andere zal worden opgenomen in de uitvoeringsbesluiten.

Artikel 59 regelt in het kader van de bezuinigingsmaatregelen voor het huidige schooljaar naar analogie van de vorige schooljaren, een afwijking van de indexeringsmodaliteiten voor de werkingstoelagen voorkomend in artikel 32, paragraaf 3, van de Schoolpactwet. Het amendement ingediend door de socialistische fractie ter vervanging van artikel 59ter heeft tot doel de aberratie van de werkingstoelagen voor het gesubsidieerd onderwijs, dat sinds 1976 algemeen wordt erkend, blijvend en structureel weg te werken. Men beweert dat dit amendement een directe bijdrage wil zijn om het gesprek weer op gang te brengen in de Schoolpactcommissie, met de bedoeling de schoolvrede te bewaren.

De minister vraagt de verwerping van dit amendement gezien de onbereikte evenwichten, die voorgesteld werden, namelijk de vier-drie-verhouding voor de financiering van de beide netten. Het resultaat is na al die jaren nog maar 8,5 tot 3.

Meteen wordt ook gesteld dat er een fundamenteel verschil is in de financiering daar deze bij het rijksonderwijs jaarlijks geregeld is door de begrotingsvoorziening. Het amendement werd verworpen met 11 tegen 3 stemmen, bij 1 onthouding. Het artikel werd aangenomen met dezelfde meerderheid.

De inwerkingtreding van de verschillende bepalingen wordt geregeld bij artikel 60, dat in de commissie werd aangenomen met 11 tegen 3 stemmen, bij 1 onthouding.

Mijnheer de Voorzitter, tot daar het verloop van de werking in de commissie die heeft willen bijdragen tot de uitvoering van de volgende passage uit de regeringsverklaring: «In overleg met de Schoolpactcommissie en met het Parlement zal de regering streven naar een versteviging van de schoolvrede door de integrale uitvoering van alle vroeger aangegane verbintenissen binnen de beschikbare budgettaire middelen. In dat algemeen kader zal zij een oplossing voorstellen voor de rationele uitbouw en financiering van de internaten van alle netten om de vrije keuze van de ouders te verzekeren.»

Het was de eerste keer dat een regering in haar beleidsprogramma een dergelijke bepaling opnam.

Wij hopen dat deze openbare vergadering met dezelfde openheid een positieve bijdrage levert om de voorbereidende werkzaamheden in de commissie te bevestigen.

Zo blijft het mogelijk, ook heden ten dage, dat het internaat als leefgemeenschap een fundamentele sociale, gezins- en pedagogische rol vervult in deze samenleving. In elk geval is de hoofdfunctie van een internaat een gunstig leefklimaat scheppen voor jongeren.

Zo krijgen zij de mogelijkheid om gedurende een zeer belangrijke doch kwetsbare periode van hun leven, extra aandacht en begeleiding te krijgen. In het bijzonder omvat deze opvang de zorg voor verblijf en voeding, de omkadering door bevoegd opvoedend personeel en het stimuleren van zelfdiscipline, zelfstandigheid en verantwoordelijkheidszin. In een internaat wordt een familiesfeer geschapen, maar leert men ook zichzelf beredderen. En dit is heel belangrijk voor de toekomst. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, ik vind het bedroevend dat dit ontwerp op deze manier in de Senaat moet worden behandeld. In de pers zal er morgen weer worden geschreven dat er geen belangstelling was, terwijl wij weten dat onze agenda overhoop werd gegooid door laattijdige initiatieven van de meerderheid en van de regering. Dit heeft tot gevolg dat onze werkzaamheden niet hun normaal verloop kennen.

Ik was nog niet voldoende voorbereid — gelukkig nog net genoeg — om mij te mengen in de bespreking van de afdeling Onderwijs. Deze bespreking zou immers pas later plaatshebben.

Mijnheer de minister, met alle respect voor uw aanwezigheid — ik weet dat u de hele regering vertegenwoordigt —, wil ik u erop wijzen dat ik soms voor een lege stoel zal spreken, want ik heb mijn uiteenzetting grotendeels aan « mijn » minister, minister Coens, gericht.

Mijnheer de Voorzitter, in de Senaatscommissie voor Onderwijs werd, zoals de rapporteur daarnet heeft gezegd, een ruime en boeiende, zij het ietwat geforceerde bespreking gewijd aan de afdeling Onderwijs van het ontwerp van wet houdende fiscale en andere bepalingen, dat door de regering werd ingediend in het kader van wat zij heette de actualisering van het regeerprogramma ingevolge de regeringsmededeling van 15 maart jongstleden.

Het past wellicht bij dit uitermate delicaat probleem, waarvan mijn collega mevrouw De Pauw de eerste twee hoofdstukken zal belichten, een aantal principes in herinnering te brengen die te maken hebben met het zoveel besproken Schoolpact en de rol van de ministers van Onderwijs in het kader van hun tweevoudige bevoegdheid.

Door het Schoolpact werd het recht van de Staat erkend om scholen op te richten waar daaraan behoefte bestaat. De Staat is inrichtende macht van het rijksonderwijs.

Anderzijds draagt elke inrichtende macht de totale financiële verantwoordelijkheid voor het onderwijs dat zij inricht. Dit betekent dat de Staat ten volle de kosten betaalt van zijn onderwijs. Enerzijds dient het rijksonderwijs te worden gefinancierd volgens zijn behoeften, anderzijds zijn voor dit net de financiële mogelijkheden begrensd door de begrotingsposten.

Dit betekent concreet dat elke inrichtende macht verantwoordelijk is voor de financiering van het Onderwijs dat zij inricht.

Dit Schoolpactprincipe betekent dus dat de Staat volledig de kosten draagt van zijn eigen rijksonderwijs en dat hij de andere inrichtende machten subsidieert om ze te helpen de kosten te dragen voor de werking van hun scholen. Toelagen, maar niet voor alle posten, en deze posten die gesubsidieerd worden, worden dit niet noodzakelijk steeds volledig. Het Schoolpact maakt daarbij onderscheid naargelang van de karakteristieken, eigen aan elk net.

Tenslotte zij eraan herinnerd dat de ministers van Onderwijs een tweevoudige bevoegdheid hebben: zij zijn inrichtende macht van één net, het rijksonderwijs; bovendien zijn ze verantwoordelijk voor het algemeen onderwijsbeleid voor alle netten en alle scholen.

Het rijksonderwijs moet niet enkel worden gefinancierd volgens behoefte. De minister dient er eveneens zorg voor te dragen dat zijn onderwijs uitgebouwd wordt volgens de behoeften: hij moet van zijn rechten en plichten gebruik maken om de vrije keuze te waarborgen. Deze beginselen bewaren reeds 25 jaar de schoolvrede in ons land.

Ondanks het uitstekend verslag van onze collega mevrouw Tyberghien, die ik hiervoor vanzelfsprekend ook namens onze fractie feliciteer, meen ik dat het niet overbodig is een poging te doen om het uitermate belangrijk en boeiend vraagstuk, dat ons vandaag bezighoudt, te preciseren naar onze visie, zoals wij het begrijpen.

De Senaat moet zich met name uitspreken over het ontwerp van de onderwijsministers Coens en Bertouille om in het kader van de subsidiëring van de vrije en gesubsidieerde internaten 400 miljoen van de begroting van Tewerkstelling en Arbeid, waarmee momenteel een legertje BTK'ers en Dac'ers in de gesubsidieerde internaten worden betaald, over te hevelen naar de begroting van Onderwijs. Daarenboven zou 300 miljoen extra moeten worden uitgetrokken, waardoor deze internaten van september af zouden profiteren van een forfaitaire werkingstoeilage van 500 000 frank per instelling en een toelage van ongeveer 15 000 frank per leerling, geïndexeerd.

Als compensatie daarvoor zou het rijksonderwijs 120 miljoen krijgen, waarvan de helft naar Vlaanderen zou gaan en waarmee men dan tewerkgestelde werklozen zou kunnen aantrekken om de moeilijkheden, die in het rijksonderwijs zijn ontstaan door de toepassing van het leestijdenpakket, op te vangen.

De onmiddellijke aanleiding tot wat ondertussen bekend is geworden als de meest recente Schoolpactrel, de bezorgdheid over de vrije internaten, is van nogal recente datum.

Voordien waren de bekommelingen van het vrij onderwijs, terug te vinden in andere prioritaire eisen zoals de schoolgebouwen, de wedden

van het personeel, goedkope lening met staatswaarborg, enzovoort, veel belangrijker.

Door het teruglopend aantal internen echter en het toenemend gebrek aan religieuze vrijwilligers, zijn de vrije internaten stilaan op de prioritaire agenda gekomen.

Volgens een witboek dat in 1980 is uitgegeven over de vrije internaten zouden die beantwoorden aan een behoefte, de vrije keuze waarborgen en bijdragen tot de democratisering van het onderwijs.

Nochtans doet het feit dat het aantal internaten de jongste tijd fel is afgenomen, vragen rijzen over de reële behoefte. Daarover bestaat blijkbaar, volgens de verklaring van de ministers, geen recent onderzoek, althans ook niet in hoofde van het departement.

Hoewel nu heel wat meer vrouwen uit werken gaan, ook in de traditionele katholieke en burgerlijke families, en het aantal gezinsproblemen zoals echtscheidingen en andere toeneemt, vermindert het aantal internen in alle netten.

Anderzijds blijkt uit de schaarse gegevens dat slechts 16 pct. van deze internen uit gezinnen met moeilijkheden zouden komen en slechts één kwart uit een gezin waarvan de moeder uit werken gaat.

Volgens dit witboek vormt de geografische reden, dit wil zeggen de afstand, dan ook, in 1980 althans, de grootste groep met 34 pct. van de internen.

Bijna de helft van deze internen uit de katholieke internaten die werden onderzocht, zouden in de plattelandsgemeenten wonen met minder dan 5 000 inwoners, ook nog na de fusies. Het regionaal gediversifieerd schoolaanbod en het uitgebreide leerlingenvervoer komt daaraan wellicht ten dele tegemoet.

Over de aangehaalde bedreiging van de vrije keuze in Vlaanderen kunnen we stellen dat het rijksnet dit schooljaar nog slechts 48 internaten telt of 20 pct. van het totaal, met 16 pct. van de leerlingen. De overige 80 pct. zijn de 192 vrije internaten met meer dan 18 000 leerlingen of 87 pct.

Daarbij wordt angstvallig verzwegen dat ook het aantal rijksinstellingen zakte van 91 internaten in 1981-1982 tot de genoemde 48 van dit jaar. (*Minister Coens treedt de vergaderzaal binnen.*) Met andere woorden, tijdens de periode van minister Coens, die ik hier hartelijk welkom heet,...

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ik werd opgehouden in de Kamer van volksvertegenwoordigers.

De heer Seeuws. — Ik weet het, mijnheer de minister, het werd hier gezegd.

Tijdens die periode werd het aantal rijksinternaten bijna gehalveerd, terwijl het aantal internen verminderde met ongeveer 38 pct.

In diezelfde periode zakte het aantal vrije internaten van 256 tot 192, dit is 40 pct., en het aantal internen eveneens met ongeveer 38 pct.

Tot daar de problematiek zoals zij zich *in globo* voordoet. Alvorens in te gaan op een aantal detailpunten van het ontwerp zoals het werd ingediend, willen wij eerst nogmaals herinneren aan onze principeverklaring ten aanzien van de regeringsvoorstellen.

Wij herhalen dat de Vlaamse socialisten principieel bereid blijven een regeling te zoeken voor de subsidiëring van alle internaten.

De heer Windels. — Dat is goed.

De heer Seeuws. — Wij begrijpen vanzelfsprekend de moeilijkheden waarin vooral de minder gegoede ouders van interne leerlingen zich bevinden — dat is onze zorg en wellicht ook van andere collega's — die wensen te kiezen voor een ander net, bijvoorbeeld het gesubsidieerd onderwijs.

Nu reeds bestaan er echter al een aantal rijksstegemoetkomsten waarop alle interne leerlingen recht hebben ongeacht het gekozen net.

Daarenboven heeft in het verleden de SP meermaals voorgesteld de bestaande rijksinternaten open te stellen voor alle leerlingen, zonder afbreuk te doen aan de schoolkeuze.

Het is in dat verband jammer te noemen dat wellicht een enige kans wordt gemist om samen naar een meer pluralistische oplossing te zoeken.

Blijkbaar wil men echter de verzuiling van het onderwijs bestendigen door de kinderen van andersdenkende ouders zo lang mogelijk gescheiden te houden.

Daarom juist kan de SP met het voorgestelde systeem niet akkoord gaan en stellen we voor een sociaal aanvaardbare oplossing mogelijk te maken door een verbeterd beurzensysteem.

De voorstellen van de regering inzake de internaten zoals ze ons nu worden voorgelegd wijzigen eenzijdig het Schoolpact en bevoordelen zodoende voornamelijk één net.

De SP is van oordeel dat elke herziening van het Schoolpact globaal en evenwichtig moet gebeuren, na een evaluatie van de uitvoering van wat vroeger werd overeengekomen.

In het regeringsontwerp wordt de duurzame regeling van de internaten slechts tijdelijk gecompenseerd.

De SP meent dat de anomalie met betrekking tot de werkingstoelagen, ook structureel dient te worden weggewerkt. Wij hebben dan ook in openbare vergadering opnieuw een amendement ingediend op artikel 60 om de werkingstoelagen voor het gesubsidieerd onderwijs elk schooljaar relatief evenveel te laten stijgen als de werkingskosten van het rijksonderwijs, dat verder betaald wordt naar behoeften, en rekening houdend met de budgettaire mogelijkheden van dat ogenblik.

Sta me nu toe, mijnheer de Voorzitter, een aantal bedenkingen te maken bij het verslag van de Senaatscommissie over deze aangelegenheid.

Ten eerste, minister Bertouille beweert in zijn inleiding dat de ouders niet meer over de vrije keuze beschikken tussen het confessioneel en het niet-confessioneel onderwijs, omdat de internaten van de Staat, financieel gesproken dan, betere opvangcondities kunnen bieden dan de gesubsidieerde internaten, wegens de verhoging van de lasten van instellingen, enerzijds en de vermindering van de inkomsten van de ouders ingevolge de crisis, anderzijds, wat een daling van de bevolking van de internaten veroorzaakte.

Mogen we hierbij opmerken dat beide types van internaten over dezelfde periode ongeveer 38 pct. achteruitgingen of hun deuren moesten sluiten, wat bewijst dat de aangehaalde motieven voor beide netten in gelijke mate spelen en niet het gevolg zijn van de aangevoerde redenen?

De heer De Bondt. — De omstandigheden waren ook helemaal anders.

De heer Seeuws. — Ik zal daarop terugkomen, mijnheer De Bondt. Mocht u er de voorkeur aan geven dat wij hier in dit debat niet het woord voeren, dan hoeft u dat maar te zeggen, maar het spel dat u hier speelt, is niet goed.

Ik zal mij verder niet storen aan uw opmerkingen. Ik hoop echter dat u luistert en daarna repliceert.

De heer De Bondt. — Dat ik luister, daarvan lever ik u nu al het bewijs.

De heer Seeuws. — U zult ook bepaalde bewijzen krijgen als wij eens in de boeken gaan kijken. Die zaak is tot nader order nog altijd niet geregeld. Ik zei dus — ik zal allicht meer dan mijn spreekwoord nodig hebben als u mij blijft onderbreken — dat de achteruitgang met 38 pct. van beide types van internaten bewijst dat de aangehaalde motieven voor beide netten in gelijke mate spelen en niet het gevolg zijn van de aangevoerde redenen.

Er is integendeel een overwicht van de vrije internaten, aangezien het Rijk slechts 20 pct. van het aanbod vertegenwoordigt, zoals ik daarnet heb gezegd vóór een aantal collega's hier op de vergadering aanwezig waren.

Ten tweede, door naast een vaste toelage ook een subsidie per interne leerling toe te kennen, individualiseert men de subsidiëring, waardoor aan de sociale bekommernis voor de minder gegoede ouders wordt voorbijgegaan en de elitaire kostscholen, die meestal over aanzienlijke eigen inkomsten beschikken en een hoger kostgeld wensen te vragen, evenveel gesubsidieerd worden met de al zo schaarse overheidsmiddelen.

Ten derde, aangezien de werkings- en uitrichtingstoelagen die aan een schoolinrichting worden toegekend, geheel of gedeeltelijk mogen worden bestemd voor de uitgaven van het internaat dat aan deze inrichting is verbonden, discrimineert men opnieuw de rijksinternaten die een strikt gescheiden boekhouding moeten volgen en waarop streng gecontroleerd wordt door de bevoegde inspecties.

Minister Bertouille besloot zijn uiteenzetting met een overzicht van de houding van elke partij inzake de financiering van de internaten van het gesubsidieerd onderwijs:

1. De *Parti socialiste* handhaaft haar veto tegen het lestijdenpakket en stelt een nieuw veto tegen de financiering van de gesubsidieerde internaten.

2. De Socialistische Partij oefent geen vetorecht uit doch is van mening dat de financiering het globaal evenwicht van het Schoolpact verbreekt en stelt daarom bij amendement de herziening voor van artikel 60 van het ontwerp betreffende de beperking van de indexering van de werkingstoelagen aan het gesubsidieerd onderwijs.

3. De PRL, de PVV, de PSC, de CVP en de VU zijn van oordeel dat het ontwerp de schoolvrede niet in gevaar brengt. De Volksunie vindt wel dat de financiering van de internaten een sociaal doel moet hebben en het FDF formuleert geen uitdrukkelijk bezwaar.

Ik zal dan ook in mijn verder betoog trachten te bewijzen dat het evenwicht wel degelijk verstoord is.

De fundamentele vraag is ondertussen natuurlijk welke garanties het politiek akkoord van het Schoolpact nog biedt.

Anderzijds komen we ook nog terug op de «te-nemen-of-te-laten-houding» in de Schoolpactcommissie, die strikt tegen de tot op heden gevolgde filosofie van het Schoolpact is.

Sta mij toe nu even enkele woorden te zeggen over de memorie van toelichting bij het wetsontwerp.

Hoofdstuk IV zou volgens de inleiding betrekking hebben op onderwijs en inzonderheid tot doel hebben de uitvoering mogelijk te maken van maatregelen waartoe werd beslist binnen het raam van de begrotingscontrole.

Een eerste opmerking is dat deze bewering natuurlijk niet klopt. De internaten zijn geen onderwerp van begrotingscontrole aangezien daarvoor niets is opgenomen in de begroting 1985, wat anderzijds wel had moeten gebeuren, gezien de minister motiveert dat deze wet nu moet worden goedgekeurd, wil men tijdig de uitvoeringsmaatregelen nemen ten einde de betrokken instellingshoofden nog vóór de vakantie in te lichten.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer Seeuws, men heeft inderdaad de wettelijke beschikking nodig om voor het schooljaar 1985-1986, dat betekent budgettair het burgerlijk jaar 1986, de toelagen te kunnen uitkeren.

Dat heeft budgettair gezien voor 1985 geen enkele repercussie. Dat heb ik altijd zeer duidelijk gezegd. Maar, vermits op het budgettaire vlak een onderscheid is tussen een burgerlijk jaar en een schooljaar, moet men dat wettelijk nú inbrengen om effect te hebben in het volgend schooljaar.

Ik herhaal dat het budgettair effect voor 1985 nul frank is.

De heer Seeuws. — Ik zal dus samen met vele experts verkeerd zijn wanneer ik toevoeg dat het gevolg hiervan is dat de financiële implicaties voor de maanden september, oktober, november en december van dit jaar niet opgenomen zijn in het begrotingsblad voor 1985.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — In de gesubsidieerde sector ontvangt men slechts toelagen in januari en juni van het betrokken schooljaar.

De heer Seeuws. — Dit is alleszins een verduidelijking van het verslag.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur. — Ik heb tijdens het mondelinge verslag ook doen opmerken dat de bedragen pas in januari 1986 zullen worden uitbetaald.

De heer Seeuws. — Het heeft niettemin betrekking op de door mij geciteerde maanden. Ik weet niet waarom wij dan nog voorlopige kredieten moeten goedkeuren. Dit geldt dan immers ook voor andere gesubsidieerde sectoren. Ik wil het debat hierover echter niet heropenen.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — De voorlopige kredieten die werden goedgekeurd, hebben betrekking op de begroting van Onderwijs voor 1985, die nog niet goedgekeurd werd in Kamer of Senaat.

De heer Seeuws. — Wat gebeurt er met de gemeentelijke internaten...

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Daar gebeurt precies hetzelfde mee.

De heer Seeuws. — Ik had het eigenlijk over iets anders. Indien u echter vooraf mijn tekst zou willen zien, mijnheer de minister, dan zou u nu meteen kunnen antwoorden.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Dat zou gemakkelijker zijn. Ik kan echter uw uiteenzetting ook volgen aan de hand van het verslag.

De heer Seeuws. — *Quid* dus met de gemeentelijke internaten, die vleugellam gemaakt werden door de maatregelen van minister Nothomb, voor die gemeenten die een saneringsplan moeten volgen?

Wat nu de toelichting bij de wijzigingen van de wet van 29 mei 1959 betreft tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving en de toepassing van het Schoolpact, stipt de regering aan te willen tegemoet komen aan de financiële moeilijkheden waarin de internaten verkeren die op geen enkele subsidiëring van de centrale overheid beroep kunnen doen.

Vraag is of dit dan niet in tegenspraak is met de zogenaamde «driedubbele interventie», waarbij een verhoogde werkingstoelage wordt toegekend volgens het regime van artikel 32 van de Schoolpactwet.

Bovendien is nergens in het ontwerp sprake van de eigen inkomsten van de vrije scholen en de daaraan gehechte internaten — of moet men hier zoals vroeger spreken van kostscholen, een lelijk woord — wat op zichzelf reeds een discriminatie inhoudt tegenover de gesubsidieerde officiële instellingen, en vooral tegenover het rijksonderwijs, die over geen extra inkomsten kunnen beschikken.

Dit brengt ons terug naar de aangevoerde motivering, nl. waarom de regering een oplossing heeft uitgewerkt in uitvoering van de regeringsverklaring. «In overleg met de Nationale Schoolpactcommissie en met het Parlement zal de regering streven naar een versteviging van de schoolvrede, door de integrale uitvoering van alle vroegere aangegane verbintenissen, binnen de beschikbare budgettaire middelen. In dit algemene kader zal zij een oplossing voorstellen voor de rationele uitbouw en financiering van de internaten van alle netten, om de vrije keuze van de ouders te verzekeren.»

Hier past het een aantal opmerkingen te maken over de diverse onderdelen van de aangehaalde regeringsverklaring.

Ten eerste, «In overleg met de Nationale Schoolpactcommissie»: dit is dus duidelijk niet gebeurd aangezien de voorgestelde teksten te nemen of te laten waren en de ministers geweigerd hebben over tegenvoorstellen te praten, die er nochtans op gericht waren een evenwichtige compensatie tot stand te brengen, zoals dat in het verleden steeds het geval was op basis van een aanvaardbare consensus.

Ten tweede, «Versteviging van de schoolvrede». Door deze manier van werken, «te nemen of te laten», en dan bij gebrek aan akkoord de Schoolpactcommissie te passeren om rechtstreeks het ontwerp voor te leggen aan het Parlement, waar de meerderheid speelt, brengt men de schoolvrede eerder in gevaar.

Maar misschien gokt de minister op een dubbele slag: het resultaat binnenhalen met de steun van de meerderheid — inbegrepen de gegijzelde liberale voorstanders van het rijksonderwijs — en het risico van onderwijsmoeilijkheden, wat meteen mooi is meegenomen voor de komende kiescampagne, die ook tegen de huidige partner zal worden bevochten, dat spreekt vanzelf!

Ten derde: «De integrale uitvoering van alle vroegere verbintenissen». Wat deze vroegere verbintenissen zijn die nog moeten worden uitgevoerd, hebben we gehoord van onze fractievoorzitter tijdens de algemene bespreking van maandag jongstleden.

Het is een lange waslijst van nog niet uitgevoerde punten van het Schoolpact die volgens het akkoord moesten worden geregeld, vooraleer nieuwe eisen konden worden ingewilligd. De subsidiëring van de internaten maakten daarvan geen deel uit: zowel in 1959 als bij de herziening in 1973 werd ze uitdrukkelijk afgewezen.

Ik moge er de geachte vergadering op wijzen dat er, in tegenstelling tot wat in de commissie en in openbare vergadering werd gezegd, wat de Schoolpactakkoorden aangaat, drie lijsten worden gehanteerd: een eerste lijst van positief te behouden punten waarover een akkoord is; een tweede wachtlijst met punten waarover nog een akkoord moet worden gesloten en een derde lijst met niet-behouden voorstellen. De subsidiëring van de vrije internaten behoorde tot deze derde groep.

Ten vierde: «Rationele uitbouw en financiering van de internaten van alle netten». Deze bewering wordt tegengesproken door de tekst van het ontwerp. Het ontwerp voorziet enkel in concrete subsidiëringmogelijk-

heden voor de gesubsidieerde sector, maar dan alleen voor de vrije instellingen aangezien de officieel gesubsidieerde instellingen afgeremd worden omdat de gemeenten geen eigen inspanningen meer mogen doen voor hun eigen schoolnet — wat de vrije wel mogen —, terwijl de rijksinstellingen niet eens gesubsidieerd worden volgens behoefte en de huidige minister zijn eigen net van internaten praktisch heeft gehalveerd.

Ten vijfde: «Vrije keuze van de ouders verzekeren». De vrije keuze wordt niet enkel gegarandeerd door een verhoogde subsidiëring; die vrije keuze bestaat trouwens aangezien ongeveer 80 pct. van het huidige aanbod vrije internaten zijn, tegenover iets meer dan 60 pct. schoolbevolking voor hetzelfde net.

Wat is trouwens de pedagogische rol van de internaten waarnaar wordt verwezen, als verlengstuk van de helaas, verzuiilde schoolnetten. Moet de pedagogische begeleiding op school gebeuren of op het internaat, tenware men hier een tweede kans zoekt voor minder goede leerlingen die in type twee onvoldoende omkaderd zijn?

Nog altijd wat de toelichting betreft bij het ontwerp, stellen we vast dat verscheiden artikelen van de Schoolpactwet worden gewijzigd, onder meer wat de werkings- en uitrustingsstoelagen aangaat, zonder dat daarover een consensus werd bereikt in de Schoolpactcommissie.

Daarenboven zal het opvoedend hulp personeel van de vrije scholen, waaraan een internaat is verbonden, en het personeel van bedoelde internaten wederzijds kunnen ingezet, wat statutair niet kan in het rijksonderwijs, en dus een nieuwe discriminatie ten nadele van dit laatste net betekent, waarvoor de minister persoonlijk verantwoordelijk is.

Tenslotte, mijnheer de Voorzitter, nog een woord over het tweede luik van dit gedeelte van het onderwijs hoofdstuk, te weten de beperking van de werkingstoelagen voor het gesubsidieerd onderwijs.

In het ontwerp worden drie verhogingspercentages geteld: 3 pct. of 5 pct. naargelang van de categorie hoger of lager secundair onderwijs, 8 pct. gewoon en buitengewoon basisonderwijs.

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op

Voor de eerste maal wordt geen parallelle beoordeling gevraagd van kosten voor het rijksonderwijs en toelagen aan het gesubsidieerd onderwijs.

De vraag die wij hierbij stellen is: met hoeveel de budgetten van het rijksonderwijs stijgen wat betreft de grote post 2, lonen meesters-, vak-, en dienstpersoneel, en van het gesubsidieerd onderwijs voor de grote post 4, toelagen, van 1985 ten aanzien van het jaar 1984, of van 1986, als ik rekening houd met de uitleg van de minister.

De werkingskosten voor het rijksonderwijs worden inderdaad sinds 1982 systematisch verminderd, terwijl de kredieten voor het gesubsidieerd onderwijs slechts een indexcorrectie kennen. De afbraak van het bestand meesters-, vak- en dienstpersoneel, zonder recuperatie van de middelen, heeft het evenwicht duidelijk verbroken.

Wat het loongedeelte van de werkingstoelagen betreft, kan worden vastgesteld dat er ten aanzien van het rijkspersoneel een andere indexregeling is voor de berekening van de toelage. Hierbij rijst de vraag of deze hoger is dan de werkelijk verrekende en aan de werklieden van het vrij onderwijs uitbetaalde toelagen. Een tweede vraag is hoe de indexmatiging wordt doorgestort door de inrichtende machten, en of dit gebeurde of niet.

Tenslotte kan andermaal het probleem worden gesteld van de discriminatie van het rijksonderwijs ten aanzien van het gesubsidieerd onderwijs. De niet-vastgelegde kredieten tijdens een begrotingsjaar worden voor het rijksonderwijs geannuleerd terwijl de niet-gebruikte toelagen in het gesubsidieerd onderwijs op rekening blijven en dus wellicht beleggingsopbrengsten vertegenwoordigen.

Mijnheer de Voorzitter, ik besluit met er nogmaals op te wijzen dat wij bij dit hoofdstuk een belangrijk amendement indienen dat een redelijk evenwicht moet verwezenlijken tussen enerzijds de subsidiëring van de vrije internaten en anderzijds de beperking van de indexering van de werkingstoelagen aan het gesubsidieerd onderwijs. Wij zullen bij de bespreking van de artikelen de gelegenheid krijgen om dit amendement toe te lichten, doch wij willen er op dit ogenblik opnieuw bij de ministers op aandringen dat zij in een ultieme poging tot consensus, de gelegenheid van dit verbeterd amendement aangrijpen om het opnieuw aan de Schoolpactcommissie voor te leggen zodanig dat wellicht het gesprek over de totale problematiek van de evenwichten tussen de schoolnetten terug op gang gebracht wordt, zodat wordt vermeden dat er een onherroepelijke

kortsluiting zou ontstaan tussen de voorstanders van de verschillende verzuilde netten, wat zeker, met het oog op de aanstaande parlementsverkiezingen, niet bevorderlijk is voor de sfeer waarin deze zouden kunnen verlopen.

Om te besluiten zou ik mij persoonlijk tot onderwijsminister Coens willen richten. Mijnheer de minister, telkenmale u zegt «Ik wil de lat gelijk leggen» is dit in feite een inbreuk op het Schoolpact. Iedere keer weer dat u het recht van de Staat beperkt om zijn onderwijs naar behoefte in te richten, bijvoorbeeld door het schrappen van opties of door het beperken van de mogelijkheden tot het geven van afwijkingen ten aanzien van de normen, is dit opnieuw een inbreuk op het Schoolpact.

Telkens u van het rijksonderwijs een voordeel afneemt omdat het niet aan een gesubsidieerde sector kan worden toegewezen, is ook dit een inbreuk op het Schoolpact.

Iedere keer dat u een voordeel aan de gesubsidieerde sector toekent, zoals dit nu het geval is, zonder een gelijktijdig compenserend voordeel voor het rijksonderwijs, is dit een zware inbreuk op het Schoolpact.

Mijnheer de minister, de lat moet niet gelijk worden gelegd. Volgens het Schoolpactprincipe moet de lat juist worden gelegd. Wij geven u met ons amendement op de beperking van de werkingstoelagen als compensatie en het zoeken naar evenwicht ten aanzien van nieuwe voordelen voor de vrije internaten, een middel om tegemoet te komen aan de geest van het Schoolpact, waarbij we u uitdrukkelijk vragen te willen overwegen ons evenwichtig voorstel om een ernstig gesprek te organiseren, aan de Schoolpactcommissie voor te leggen. Ik ben ervan overtuigd dat mijn betoog u niet helemaal ongevoelig heeft gelaten, u niet, en andere collega's van de meerderheid niet. Ik hoop dat mijn betoog dan ook niet tevergeefs is geweest. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, comme l'a déjà souligné notre chef de groupe, M. Delmotte, le chapitre relatif à l'enseignement est un nouvel exemple de loi fourre-tout dont ce gouvernement a le secret.

Mon intervention portera essentiellement sur deux dispositions figurant dans le volet «enseignement» de ce projet. Je n'insisterai pas sur la manière de travailler qui nous a été imposée par les ministres et par la majorité, M. Seeuws ayant, voici quelques instants à peine, développé ce point de vue, que je partage d'ailleurs entièrement.

Ce que j'appellerai le bâclage et l'improvisation ont fait que plusieurs dispositions du projet de loi devront être revues, corrigées et modifiées d'ici peu. Mais la volonté du gouvernement est d'aller vite, quelles que soient les conséquences funestes de son projet pour notre enseignement!

Certes, monsieur le ministre, vous allez prétendre le contraire. Vous ne cessez de répéter que vos projets sont mûrement réfléchis et vous vous efforcez de nous convaincre avec le «bagou» qu'on vous connaît.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Cela vous déplaît-il?

M. Mouton. — J'utilise ce terme dans son véritable sens, à savoir la loquacité qui tend à faire illusion.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — N'avez-vous rien d'autre à dire?

M. Mouton. — Venons-en au projet de loi...

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Voilà qui est mieux.

M. Mouton. — ...et plus précisément aux articles concernant la suppression de l'examen de maturité.

Comment ne pas être d'accord avec le gouvernement sur le «principe» — et j'y insiste — de la suppression de l'examen de maturité? Toutefois, jumeler l'examen du projet de loi à celui de la proposition de loi que j'ai eu l'honneur de déposer avec mes collègues MM. Péciaux et Deworme, aurait très certainement permis d'obtenir un texte précis, complet et, surtout, applicable sans aucune difficulté.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — C'est une solution provisoire.

M. Mouton. — Vous nous y avez habitués: avec vous, tout est provisoire!

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Il y a des provisoires qui durent cependant.

M. Mouton. — Mais voilà, les ministres de l'Education nationale détiennent la vérité.

M. Péciaux. — La leur!

M. Mouton. — C'est leur projet et rien que leur projet...

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Et tout le projet!

M. Mouton. — ... avec toutes ses imperfections et ses omissions, qui doit absolument passer. La majorité est docile; elle suit ses ministres, même dans leurs erreurs, ...

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Vous dites cela à propos de tous les projets.

M. Mouton. — ... et fait obstacle à tout débat sérieux et constructif.

M. Péciaux. — C'est encore plus grave.

M. Mouton. — Je sais que cela vous dérange, monsieur le ministre,...

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Pas du tout.

M. Mouton. — ... lorsque je mets l'accent sur ce point précis de votre attitude.

Vous avez, monsieur le ministre, fait pression sur la commission en lui demandant de rejeter l'examen conjoint des articles 49 et 51 de votre projet de loi et de notre proposition, prétextant — et vous l'avez affirmé en commission — que mon but était d'allonger la discussion; cela figure dans le rapport. Comme argumentation, monsieur le ministre, cela ne pèse pas lourd.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Mais votre proposition ne pèse pas lourd non plus.

M. Péciaux. — Cela frise la prétention! Ce n'est pas correct, monsieur le ministre. Je serais autorisé à créer un incident après cette interruption.

M. Mouton. — Comment pouvez-vous, monsieur le ministre, formuler une telle affirmation avant de vous être livré à un examen approfondi de notre proposition? Ce n'est vraiment pas sérieux. Mais je me refuse de polémique avec vous car je considère que nous sommes ici pour tenter d'effectuer un travail sérieux.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — C'est mieux.

M. Mouton. — Notre chef de groupe, M. Delmotte, a eu l'occasion avant-hier, à cette tribune, de comparer à grands traits votre projet et notre proposition déposée en décembre 1984. Je n'y reviendrai donc pas.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Mais moi, j'y reviendrai.

M. Mouton. — Je voudrais attirer l'attention des membres de cette assemblée sur un oubli important: comment le jury d'Etat pourra-t-il organiser la délivrance du diplôme d'aptitude à accéder à l'enseignement supérieur? Rien n'est prévu dans votre projet. C'est pourquoi, monsieur le ministre, j'ai déposé un amendement à l'article 49 de votre projet. En effet, l'arrêté royal du 31 juillet 1976 relatif à l'organisation de l'enseignement supérieur précise que, pour l'obtention par la voie du jury d'Etat, du diplôme d'aptitude à accéder à l'enseignement supérieur,

les récipiendaires sont interrogés sur les matières prévues pour l'obtention du même titre dans un établissement d'enseignement.

Or l'article 51 du présent projet abroge l'article 8 des lois sur la collation des grades académiques et, par conséquent, les modalités d'organisation de l'examen de maturité. Il est, dès lors, évident que le jury d'Etat ne sera plus à même de délivrer le diplôme d'aptitude à accéder à l'enseignement supérieur.

Il s'avère donc nécessaire, afin d'harmoniser les conditions d'accès à l'enseignement supérieur, d'établir un titre d'admission unique pour tous les candidats, qu'ils soient élèves de l'enseignement secondaire ou titulaires d'un certificat délivré par un jury d'Etat. Seul, monsieur le ministre, le certificat d'enseignement secondaire supérieur permet de rencontrer cet objectif; telle est, dès lors, la portée de mon amendement.

J'en arrive maintenant aux dispositions du projet de loi qui auraient dû être examinées en Commission nationale du Pacte scolaire et y recueillir un consensus.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Il n'y va pas de notre faute s'il n'en est pas ainsi.

M. Mouton. — Depuis des mois, les représentants du PS, en Commission du Pacte scolaire, ont démontré, chiffres à l'appui, que le système du capital-périodes dans l'enseignement primaire avait été favorable à un seul réseau d'enseignement: l'enseignement subventionné libre, catholique. Cette constatation a d'ailleurs été confirmée par le rapport de la commission Scheuer mise en place par vous, monsieur le ministre. De plus, notre collègue M. Lutgen, à deux reprises, en commission, a été d'accord pour considérer « qu'il fallait remédier aux conséquences négatives du capital-périodes dans l'enseignement officiel ».

A la demande pressante et insistante des socialistes francophones d'obtenir une modification de l'arrêté royal du 30 août 1984 et, en attendant cette modification, de recevoir des compensations au profit de l'enseignement primaire officiel en vue de rétablir l'équilibre entre les réseaux, le gouvernement, avec l'appui de son aile libérale, autrefois très proche de l'enseignement officiel,...

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Pourquoi autrefois?

M. Mouton. — Parce que ce n'est plus le cas aujourd'hui, monsieur le ministre, et je le regrette.

... le gouvernement a toujours répondu en proposant des compensations mineures, qui s'amenuisaient d'ailleurs au fil du temps. Nous avons assisté au triomphe du ministre Coens et à la défaite peu glorieuse du ministre Bertouille.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Le disque est usé!

M. Mouton. — Devant cette situation, le PS a refusé d'examiner en Commission du Pacte scolaire les autres dossiers tant que l'enseignement primaire officiel n'aurait pas obtenu ce à quoi il a légitimement droit, mais le ministre Coens, fort de ses succès personnels au sein du CVP et conscient du peu d'ardeur mis par son collègue francophone à défendre l'enseignement officiel dans la Communauté française, a imposé sa loi. Il a forcé le gouvernement à passer outre l'avis de la Commission nationale du Pacte scolaire et à déposer au Parlement un projet de loi reprenant deux dispositions très importantes qui n'ont pas reçu l'accord de cette Commission.

Il s'agit, monsieur le ministre, d'un fait unique depuis 1958.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Pourquoi refuser d'examiner un dossier?

M. Pécriaux. — Nous refusons de ne pas respecter le Pacte scolaire, vous le savez bien.

M. Mouton. — C'est aussi un acte extrêmement grave, qui aura des prolongements multiples.

M. De Bondt. — Oui, de la part du PS.

M. Pécriaux. — De la part de la majorité qui n'a pas respecté le capital-périodes; vous le savez bien, monsieur De Bondt.

M. Mouton. — Le gouvernement a pris seul la décision de remettre en cause la paix scolaire. Le Parti socialiste condamne avec force cette décision et ne votera pas le présent projet de loi.

Avant d'en terminer, je voudrais m'adresser une dernière fois à vous, monsieur le ministre.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Encore!

M. Mouton. — Il est toujours temps de ne pas commettre l'irréparable. Ressaisissez-vous!

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Demandez plutôt cela à vos amis.

M. Mouton. — Faites preuve de courage et de lucidité politique. Ou bien vous maintenez ce projet de loi tel quel et non seulement vous remettez en cause la paix scolaire et le difficile équilibre entre les réseaux mais, de plus, vous vous éloignez définitivement de ceux qui croient encore à l'enseignement officiel.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Ce n'est pas possible.

M. Mouton. — Ou bien vous décidez de retirer de ce projet les dispositions qui doivent recevoir l'accord de la Commission du Pacte scolaire...

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — C'est le problème du Sénat.

M. Mouton. — ... et vous rétablirez ainsi la paix scolaire, si nécessaire dans notre pays et dans notre Communauté française. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bondt.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, een plotse vruchtbaarheidssprong van de Vice-Premier en minister van Justitie, die zopas een goed gedocumenteerde bundel amendementen bij het ontwerp dat wij thans bespreken, heeft ingediend, heeft aan degenen die in het bijzonder belangstelling hebben voor het onderwijs de gelegenheid gegeven om in te springen en de continuïteit van de parlementaire arbeid te verzekeren. Het is dus in dien hoofde dat ik nu het voorrecht heb mij tot de Senaat te richten.

Ik mag mijn uiteenzetting niet beginnen zonder de rapporteur, mevrouw Tyberghien, geluk te wensen met het verslag dat ze zo snel en ook deskundig, volledig en objectief heeft opgesteld, over de besprekingen die de commissie voor het onderwijs en de wetenschap aan dit hoofdstuk heeft gewijd.

Ik zal mij beperken tot vijf opmerkingen die telkens betrekking hebben op één van de vijf opeenvolgende afdelingen van dit hoofdstuk.

Mijn eerste opmerking heeft betrekking op afdeling I, inzonderheid op artikel 42. Ik breng hulde aan de oprechtheid van de regering die heeft ingezien dat de bezoldigingsregeling van het onderwijzend personeel onmogelijk coherent kan worden volgehouden wanneer ze wordt bepaald zoals thans gebeurt, namelijk enerzijds via het klassiek koninklijk besluit van 15 april 1958 en anderzijds via de bepalingen van de wet van 8 februari 1974, evenals via allerlei bepalingen van een hele reeks genummerde besluiten die overigens in een artikel van dit ontwerp potentieel worden opgeheven.

De regering geeft bovendien een bijkomende verantwoording; zij wil de bezoldigingsregeling van het onderwijzend personeel herzien en de loopbaan van de onderwijsgeevenden tot één geheel samensmeden voor zover het gaat om personen die een taak opnemen in het onderwijs met volledig leerplan en personen die een taak opnemen in het onderwijs voor sociale promotie, wat ook weer het gevolg is van de maatregelen die de regering in de afgelopen maanden heeft genomen ten gunste van de tewerkstelling. Op die manier kan zelfs met een beperking van de budgettaire middelen het peil van de tewerkstelling niet alleen worden gehandhaafd, maar bovendien worden opgedreven.

Met betrekking tot artikel 42, waarbij de inhoud van artikel 5 van het koninklijk besluit van 15 april 1958 wordt vastgelegd, herhaal ik de opmerking die ik ook in de commissie heb gemaakt. Ik heb mij toen bij de stemming over dit artikel onthouden om er de nadruk op te leggen

hoezeer het nodig is dat in de Kamer van volksvertegenwoordigers voortgang wordt gemaakt met het wetsvoorstel van de heren Moors en Swaen, dat moet worden beschouwd als een interpretatieve wet van de wet van 8 februari 1974 die tot stand is gekomen op basis van een parlementair initiatief van mezelf. De administratie heeft immers in de afgelopen jaren deze wet toegepast in tegenstrijd met de wil van de wetgever. Dat is de klassieke aanleiding voor het indienen en goedkeuren van een interpretatieve wettekst.

Zowel aan de zijde van de regering als in het Parlement moet ter zake voortgang worden gemaakt. De goedkeuring door Kamer en Senaat van afdeling I dient feitelijk samen te gaan met het aannemen van het wetsvoorstel van de heren Moors en Swaen. Mocht dit niet gebeuren, staan wij eens te meer voor het gevaar van incoherentie.

Ik beperk me daartoe en maak van de gelegenheid gebruik om op een spoedige behandeling van het voorstel aan te dringen. Volgens de agenda van de Kamercommissie moet het mogelijk zijn nog in deze zitting dit wetsvoorstel in openbare vergadering, althans van de Kamer, te bespreken.

Wat afdeling II betreft, wend ik mij tot de Voorzitter van de Senaat. Deze afdeling brengt wijzigingen aan in de wet op de academische graden door het afschaffen van het zogenaamde maturiteitsexamen. Met betrekking tot de academische graden heb ik in de zitting 1981-1982 een wetsvoorstel ingediend dat een kleine wijziging aanbracht in deze wet, dat de Senaat eenparig heeft aangenomen op 23 juli 1982 en dat nadien in de Kamer van volksvertegenwoordigers eveneens eenparige instemming verkreeg en dit op 18 maart 1983.

Tot op heden is de aldus door beide Kamers aangenomen wet niet uitgevaardigd. Ik vraag me af om welke redenen. Het is de taak van de uitvoerende macht tot deze uitvaardiging over te gaan. Ik neem aan dat eer de eindstemming van het onderhavige ontwerp van wet plaatsheeft, de door beide Kamers goedgekeurde wet inderdaad zal zijn uitgevaardigd. Anders moet men zich afvragen wat deze tak van de wetgeving nog moet aanbrengen indien de uitvoerende macht zo nalatig is in het uitvaardigen van door beide Kamers goedgekeurde teksten.

Bedoelde wet strekt ertoe sommige houders van een licentiaatsdiploma met wetenschappelijke titel toelating te geven tot het ondernemen van universitaire studie met wettelijke titel zonder ze te verplichten eerst een getuigschrift van het secundair onderwijs te verwerven. In het licht van hetgeen vandaag wordt voorgesteld als wijziging in de wet op de academische graden, lijkt het mij niet onwettig daarop aan te dringen.

Hoe kan men instellingen efficiënt laten werken wanneer een wet, goedgekeurd door beide Kamers in de zitting 1982-1983, tot op vandaag niet is uitgevaardigd? Dat is gewoon schandalig.

Dan kom ik tot afdeling III. Als verslaggever van de onderwijswet, die we hier vóór enige weken hebben goedgekeurd en die intussen door de Kamer van volksvertegenwoordigers is aanvaard, verheugt het mij dat de opmerking die we toen van het Rekenhof hadden gekregen, door de regering en door de commissie in aanmerking is genomen. De Senaat kan aldus hier vandaag, ingaande op de opmerkingen van het Rekenhof, een wijziging aanbrengen in de wet op de financiering van de universitaire instellingen, om zodoende rechtszekerheid te verschaffen aan de personeelsleden, rechtszekerheid die op de helling was gezet, althans volgens de opvatting van het Rekenhof, sinds de wijzigingen die in 1978 werden aangebracht.

Wat afdeling IV betreft, die hoofdzakelijk handelt over de werkings-toelagen en de internaten, wil ik eerst enkele woorden zeggen over de werkingstoelagen. De sprekers die mij op deze tribune zijn voorafgegaan en ook de woordvoerders van de socialistische fractie in de Senaat hebben bijzonder aandacht besteed aan dit aspect van de zaak en hebben andere punten daarbij betrokken.

Welnu, de Senaat mag weten dat, vorig jaar in de Schoolpactcommissie, toen voor de zesde maal een afwijking moest worden goedgekeurd van het normaal accres van de werkingstoelagen voor het gesubsidieerd onderwijs, de CVP «voor het laatst» haar instemming daarmee had betuigd, op voorwaarde dat de regering zou besluiten aan een objectief en wetenschappelijk instituut eens en voorgoed een onderzoek op te dragen, niet uitsluitend over de werkingskosten van het ene of andere net, maar over het geheel van de kosten van het onderwijs in de verschillende onderwijsnetten.

Her valt mij op dat wij, naargelang van onze politieke opvatting, naargelang van onze achtergrond of onze voorkeur, elkaar verwijten dat de enen zouden worden gediscrimineerd ten opzichte van de anderen,

dat een evenwicht dat zou hebben bestaan wordt omgezet in een onevenwicht, of een voordeel dat aan de enen zou worden toegekend, niet wordt gecompenseerd door een gelijkwaardig voordeel aan de anderen, terwijl wij zijn geplaatst tegenover een beperktheid van de publieke middelen en wij ons moeten afvragen of wij deze middelen besteden voor een kwaliteitsonderwijs. Wij hebben daarvoor een objectieve studie nodig. Die is er vandaag nog altijd niet.

De budgettaire implicaties nopen de regering niettemin opnieuw aan het Parlement voorstellen te doen die erin bestaan het door de wet gegarandeerde accres van de werkingskosten te verminderen.

Men kan van oordeel zijn dat een individuele persoonlijke ervaring beperkt is, maar toch kan men hieruit leren. Ik ben betrokken in de inrichtende machten van verschillende katholieke onderwijsinstellingen. Ik weet dat daar geen andere inkomsten zijn dan die welke uit de werkingstoelagen en uit de uitrustings-toelagen worden geput. Ik kan zeggen dat met de ter beschikking gestelde werkingstoelagen, althans voor een school van een beperkte omvang, de mogelijkheden om te blijven bestaan zeer gering zijn en in de toekomst onbestaande zullen zijn. Daaraan moet worden gewerkt. Daarvoor zouden objectieve gegevens voorhanden moeten zijn die, buiten de partijpolitieke strijd, tot stand kunnen komen en die door iedereen die begaan is met de kwaliteit van het onderwijs voor elk van onze jonge mensen kan worden onderzocht en waaruit conclusies kunnen worden getrokken voor het gedrag in de toekomst.

Ook in de toekomst zal ons land moeten worden geregeerd en het is niet zeker dat de samenstelling van een volgende regering het duplicaat zal zijn van de huidige en dat de titularissen van de departementen van Onderwijs zullen worden gerecruteerd uit dezelfde partijen. Zeker is echter dat degenen die door de Koning tot die taak worden geroepen, de verantwoordelijkheid zullen moeten op zich nemen om met beperkte middelen een taak waar te nemen in het belang van iedereen. De opvoeding en het onderwijs van onze kinderen wordt hoe langer hoe meer bepalend voor het in stand houden en het opdrijven van het welvaartsniveau en het welzijn van onze burgers.

Vandaar dat ik erop aandring dat de regering — en zij zal daarmee niet verdacht zijn — nog de opdracht zou geven voor een studie waarover ik daarnet handelde, zodat de volgende regering en het volgend Parlement geconfronteerd zouden worden met de uitslagen van het onderzoek. Ik blijf geloven dat dit nuttig is.

Overigens, wanneer men de onderwijspolitiek in de ons omringende landen volgt, dan stelt men vast dat ook daar wordt gewerkt met systemen van onderwijstoelagen die vergelijkbaar zijn met de onze, en dat daar ook de noodzaak tot herziening bestaat. Wie de literatuur in Nederland daaromtrent volgt zal begrijpen hoe delicaat die opdracht is. Hoe delicaat, hoe dringender — zou ik haast durven zeggen —, deze opdracht moet worden uitgesproken. Vandaar dat ik grote moeite heb om hier, eens te meer, de beperking in het accres van de werkingstoelagen goed te keuren.

Ik richt mij nu tot de heer Seeuws die namens zijn fractie een amendement met betrekking tot dit punt heeft willen indienen. Het gaat om een amendement dat enigszins lijkt op een amendement dat reeds in de commissie ter sprake kwam. De heer Seeuws moet toch toegeven dat hij de geschiedenis van het Schoolpact niet uit de weg kan gaan. Hij zal moeten erkennen dat ook zijn beste vertegenwoordigers in 1958, toen de vaders van het Schoolpact een verscheurende strijd in dit land hebben kunnen beëindigen en opnieuw rust hebben gebracht, overeen zijn gekomen dat de werkingsmiddelen van het gesubsidieerd onderwijs niet identiek zouden zijn aan die van het rijksonderwijs. Daarover was iedereen het eens. Er zou een verhouding zijn van 10 tot 7. De cijfers door de ministers van Onderwijs voorgebracht, zijn objectief en kunnen door iedereen in de begroting worden nagepluisd. Zij tonen duidelijk aan dat wij ver van die verhouding verwijderd zijn. Wanneer nu amendementen worden ingediend waarbij de huidige situatie wordt bevroren, dan geloof ik dat als er ergens het vermoeden zou bestaan dat iemand het fundamenteel akkoord van de Schoolpact van 1958 wil opzeggen, dat verwijt tot de socialisten kan worden gericht. Ik geloof echter niet dat zulks de bedoeling is van de heer Seeuws, maar dan is het zijnerzijds ook niet wijs op dit punt aan te dringen.

Tenslotte wil ik mij even richten tot de beide woordvoerders van de socialistische fracties die in de algemene bespreking een betoog hebben gehouden. Ik richt mij inzonderheid tot de heer Wyninckx en het verheugt mij dat hij thans naar mij luistert.

De heer Wyninckx. — En dat doe ik met genoegen.

De heer De Bondt. — U hebt in zestien punten dingen opgesomd die alsnog geen uitvoering hebben gekregen.

Mijnheer Wyninckx, u kent mij voldoende en u weet dat ik met aandacht en belangstelling de onderwijspolitiek heb gevolgd sinds ik de eer heb, namelijk sinds 1968, in de Senaat zitting te mogen hebben. U hebt naar mijn hart gesproken, maar u verliest uit het oog dat uw opsomming gaat over zaken die door de Koning moeten worden geregeld en dat de grote verdienste van de Vlaamse christen-democratische minister van Onderwijs, de heer Daniël Coens, erin bestaat dat hij deze nalatigheid van al zijn voorgangers in de mate van het mogelijke heeft willen goedmaken. Een aantal punten die u terecht als lacunes hebt aangewezen, zijn tot op vandaag niet gerealiseerd maar dat komt omdat in de Nationale Schoolpactcommissie, waarvan ik de activiteiten sinds 1973 volg, tijdens de huidige regering de mensen die uw partij en de *Parti socialiste* vertegenwoordigen, gemeend hebben dat er in die Commissie een oppositietool moet worden gespeeld terwijl resolutie nummer 30 die in 1958 werd onderschreven hun ertoe verplicht hun medewerking te geven aan de uitvoering van de wet van 29 mei 1959 die op basis van het Schoolpact van 1958 is tot stand gekomen.

Zij kunnen deze medewerking niet weigeren. Als zij dat toch doen wegens oppositionele redenen, zeggen zij eigenlijk het Schoolpact op. U bent dus de laatste die hier moet komen zeggen dat bepaalde punten niet werden gerealiseerd. Ik kan ze stuk voor stuk aflopen, u stuk voor stuk de geschiedenis ervan vertellen en aanwijzen waarom zij niet werden gerealiseerd en wie zich daartegen heeft verzet.

Thans wil ik enkele woorden zeggen over de internaten. Klaarblijkelijk is dit punt voor sommige fracties een moeilijkheid omdat zij menen dat dit hier ten onrechte wordt besproken vermits er geen consensus is in de Schoolpactcommissie. De werking van onze instellingen kan niet worden geblokkeerd door een politieke commissie die institutioneel geen enkele verantwoordelijkheid heeft tegenover de bevolking. Dat is het principe.

Ik wil nochtans een grondiger beschouwing over de internaten niet uit de weg gaan. Verschillende vaders van het Schoolpact zijn ons ontvallen maar ik heb in mijn politieke loopbaan de gelegenheid gehad met de meesten onder hen te spreken, zowel Nederlandstaligen als Franstaligen, zowel politieke vrienden als politieke tegenstanders. De reden waarom in 1958 de zogenaamde gesubsidieerde internaten — men dacht dan vooral aan de vrije internaten — niet in de Schoolpactregeling werden opgenomen is de volgende. In 1958 was er een zeker evenwicht tussen het officieel onderwijs, voornamelijk het rijksonderwijs, en het gesubsidieerd vrij onderwijs, in de overeenkomst bereikt. Dat was trouwens noodzakelijk omdat de schooloorlog precies over deze spanning ging. Er was toen met betrekking tot de vrije keuze een grote behoefte aan nieuwe instellingen van rijksonderwijs. In het Schoolpact werd overeengekomen volgens een bepaald tempo jaarlijks een aantal rijksonderwijsinstellingen op te richten, zowel op het vlak van het basisonderwijs als op het vlak van het secundair onderwijs. Evenwel, opdat de rust in het onderwijs zou kunnen worden bereikt, begreep men dat zelfs deze versnelde implantatie niet voldoende zou zijn om effectief de vrije keuze te garanderen van de ouders die voor hun kinderen rijksonderwijs verlangden. Men dacht dat het dan aangewezen zou zijn om een aantal plaatsen internaten aan deze onderwijsinstellingen te verbinden, om aldus kinderen, die deze onderwijsinstellingen vooralsnog niet in de eigen regio vonden, effectief een vrije keuze te kunnen aanbieden.

Wanneer wij zien waar we 27 jaar later staan, dan dienen we de moed hebben om te erkennen dat de aangelegenheden zich momenteel anders aan de bevolking voordoen. Ik meen oprecht dat de vrije keuze met betrekking tot het officieel onderwijs, het confessionele en het niet-confessionele — dat is de filosofie van het Schoolpact — tot stand is gekomen en dat er een groot aantal onderwijsinstellingen zijn van de ene en van de andere obediëntie. Binnen de verschillende netten, de demografische achteruitgang in acht genomen, is er dikwijls meer een probleem van het in-stand-houden van de instellingen waardoor het gevaar van interne concurrentie dreigt.

Met betrekking tot de vrije schoolkeuze, meer bepaald inzake het kiezen door de leerlingen en de jonge studenten van een passende onderwijsinstelling in de zin van onderwijsopties, is het instrument van het internaat een onmisbaar instrument. Vanuit de optiek van de ouders, die niet partijpolitiek gedetermineerd zijn en die niet in het jargon van onze politieke strijd op schoolgebied zijn ingewijd, bestaat het verlangen om aan hun kinderen, met respect van hun opvattingen, de mogelijkheid te geven om die onderwijsopleiding te volgen die voor hen het meest gepast is zowel op sociaal, pedagogisch vlak als op onderwijsvlak. Als de vrije internaten tot op heden hiervan uitgesloten zijn, is dit een

anomalie, die vanuit maatschappelijk standpunt niet meer aanvaardbaar is.

De regering heeft met grote voorzichtigheid de geest van het Schoolpact willen respecteren en heeft de uitsluiting van de internaten, die in 1958 werd aanvaard, niet tenietgedaan. Zij heeft alleen een aantal verantwoordelijke vrije internaten minimaal leefbaar willen maken door ze te betrekken in een subsidiëring per leerling en via een aanvulling van een basissubsidie, die nodig is om elke afzonderlijke entiteit leefbaar te maken. Het ontwerp wijkt ter zake niet af van de Schoolpactwetgeving, want de internaten worden niet gesubsidieerd voor onderwijzend of opvoedkundig personeel.

Wij moeten toch aan de toekomst denken. Daarom zou ik aan allen willen vragen deze beschouwingen in acht te nemen en niet op een demagogische manier deze regeling te bestrijden. Alle ouders willen aan hun kinderen de beste kansen geven. De publieke opinie zou niet verdragen dat de overheid de vrije onderwijskeuze, op basis van de diepe overtuiging van de ouders en hun kinderen, op enigerlei wijze zou beperken.

Niettegenstaande wat hier reeds werd gezegd door al degenen die dit ontwerp niet kunnen goedkeuren, hoop ik toch dat zij zich zullen bezinnen over hun eventuele afwijzing van de beperkte inspanningen die door de regering werden gedaan ten gunste van de internaten van het gesubsidieerd onderwijs.

Ik heb ook nog een aantal beschouwingen bij de laatste afdeling van het hoofdstuk Onderwijs over de inwerkingtreding van de bepalingen. Ik had in de commissie beloofd hierover een aantal schriftelijke vragen aan de ministers te stellen. Ik wilde immers het werk in de commissie niet langer laten duren dan nodig was. Mijn kritiek op de bepalingen over de inwerkingtreding van de wet is echter te technisch dan dat ik ze hier op de tribune zou uiteenzetten. Het zou toch goed zijn hierover nog eens na te denken.

Ik wil ook nog de aandacht vestigen op twee errata.

Ten eerste, in artikel 53, paragraaf 4, 2°, werd een verbetering die werd aangebracht in de commissie, niet opgenomen. De tekst moet luiden: «Wat het secundair beroepsonderwijs betreft...» Op deze wijze is de Nederlandse tekst in overeenstemming met de Franse, waarin sprake is van «l'enseignement secondaire professionnel».

Ten tweede, in artikel 61, het voormalige artikel 60, moet het ten 9° niet luiden: «Artikel 59 heeft uitwerking op 1 september 1984», maar wel: «Artikel 60 heeft uitwerking op 1 september 1984.» Anders zou artikel 59 op twee verschillende wijzen uitwerking hebben, terwijl er met geen woord wordt gerept over de uitwerking van artikel 60.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil mijn uiteenzetting besluiten met hulde te brengen aan de ministers van Onderwijs, die niettegenstaande de foutieve opstelling van sommige leden van de Schoolpactcommissie het hoofd koel hebben gehouden, zich niet hebben laten afleiden van de weg die zij wilden bewandelen en op een rustige en evenwichtige manier het onderwijs voor iedereen hebben bevorderd.

De aanstelling van twee ministers voor Onderwijs is altijd een garantie geweest in ons land, nu nog meer dan in het verleden. In het verleden, toen onze partij de Eerste minister leverde maar de departementen van Onderwijs bestendig in handen waren van politici die weinig begrip hadden voor hetgeen wij aanbrachten, zijn wij toch altijd positief opgetreden in de Schoolpactcommissie en hebben wij het standpunt, ingenomen door de regering, dat in het Schoolpact werd bevestigd, ook in openbare vergadering gesteund. Dat is in ons land de enig mogelijke weg willen wij ten minste de verworvenheden van de schoolvrede bestendigen. Men kan de huidige regering niet verwijten dat zij de schoolvrede gestoord heeft door de initiatieven die zij genomen heeft. Integendeel, de regering heeft bestendig gezorgd voor en gestreefd naar het handhaven van de verworvenheden van de schoolvrede. Zij heeft deze verworvenheden in de huidige maatschappelijke context willen plaatsen waarbij de bevolking vraagt dat de publieke middelen op een gelijke wijze worden besteed ten aanzien van alle kinderen, ongeacht de ideologische, filosofische of religieuze keuze die ouders doen inzake onderwijs en opvoeding voor hun kinderen.

Ik hoop dat de bespreking van dit hoofdstuk in dezelfde geestesgesteldheid mag verlopen. Aangezien het hier om een regeringsontwerp gaat, kunnen wij er begrip voor opbrengen dat de oppositie dit ontwerp afwijst. Toch hopen wij dat zij in haar afwijzing toch de garantie kan inbouwen dat de continuïteit in de onderwijspolitiek in de toekomst blijft bestaan. Die continuïteit bestaat nu al 27 jaar op basis van een akkoord van 1958 dat na een bloedige broederstrijd, werd bereikt. Wij

feliciteren de regering met die garantie die zij heeft willen inbouwen. Wij hopen dat het ontwerp in die zin wordt goedgekeurd. In elk geval zal de CVP-fractie van de Senaat dit ontwerp met overtuiging goedkeuren. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Mijnheer De Bondt, bij het begin van de uiteenzetting hebt u mij gezegd dat het ontwerp betreffende de toegang van houders van sommige licentiaatsdiploma's tot universitaire studies met wettelijke graad, hoewel door beide Kamers goedgekeurd, nog steeds niet in het *Staatsblad* werd gepubliceerd. U bent het eerste parlementslid die dit probleem ter sprake brengt. Ik heb hier een lijst met heel wat ontwerpen die door beide Kamers werden goedgekeurd, maar nooit werden gepubliceerd. Wanneer sommigen in regeringskringen spreken over de revalorisering van het Parlement, dan zouden ze er ook best voor zorgen dat ontwerpen die door beide Kamers zijn aangenomen, ook hun verdere afhandeling krijgen.

Mijnheer De Bondt, u hebt volkomen gelijk, maar ik kan u geen antwoord geven. Alleen de regering kan u zeggen waarom dit ontwerp niet werd gepubliceerd.

De heer De Bondt. — Mijnheer de Voorzitter, ik weet niet wie het toekomt daarop attent te maken. Maar als u het mocht zijn, dan zou dat met groot gezag gebeuren.

De Voorzitter. — De regering doet mij teken dat zij zal antwoorden. Het woord is aan de heer Wyninckx voor een beroep op het reglement.

De heer Wyninckx (beroep op het reglement). — Mijnheer de Voorzitter, ik heb met zeer veel aandacht geluisterd naar de heer De Bondt.

Ik geloof dat noch de heer Seeuws, noch ikzelf iets anders hebben willen zeggen dan dat ons standpunt is en blijft: het Schoolpact, het Schoolpact en niets anders dan het Schoolpact. Wij hebben de algemene elementen uit het Schoolpact die nog altijd op realisatie wachten willen benadrukken.

Het zijn vast en zeker niet de Vlaamse socialisten die de werkzaamheden van de Schoolpactcommissie hebben opgeschort of die de commissiewerkzaamheden hebben gesaboteerd. Ik breng hulde aan de SP-vertegenwoordigers in de Schoolpactcommissie.

Mijn tussenkomst gaat evenwel niet daarover, maar over een beroep op het reglement, met name op artikel 52bis.

Het verwondert onze collega's allicht dat de bespreking over de fiscale waaier van dit ontwerp niet wordt voortgezet. De voorzitter van de commissie voor de Financien heeft zich gans de dag ingespannen om een oplossing te vinden voor een zeer moeilijke kwestie en ik bedank hem daarvoor. Uiteindelijk heeft de commissie dan het amendement van de heer Gijs, geamendeerd door andere collega's van de meerderheid, goedgekeurd.

Ik had reeds in de commissie aangekondigd dat het nogal delicaat zou zijn een soortgelijk essentieel amendement in de openbare vergadering te brengen vooraleer ter zake het advies van de Raad van State te kennen.

Er blijven verschillende mogelijkheden.

U kent het standpunt van de drie fractievoorzitters van de oppositie. Wij zouden theoretisch een beroep kunnen doen op een andere bepaling van het reglement die het ons mogelijk maakt dit amendement te verwijzen naar de Raad van State. Wij wensen dit in de gegeven omstandigheden nog niet te doen, en wij willen het debat ook niet nutteloos vertragen.

Mijnheer de Voorzitter, wij hebben een beroep gedaan op u om komaf te maken met de discussie in openbare vergadering en in de commissie over een materie die veel gevoeliger ligt dan uit het amendement blijkt.

Ingevolge artikel 52bis van ons reglement willen wij eens te meer een beroep doen op uw wijsheid om het amendement, zoals het door de commissie is goedgekeurd, te verwijzen naar de Raad van State.

Mijnheer de Voorzitter, ik wens deze vraag tot u te richten, mede namens de andere fractievoorzitters van de oppositie. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, ik vermoedde niet alleen, maar ik was ervan overtuigd dat men een beroep zou doen op artikel 2, paragraaf 1, van de gecoördineerde wetten van de Raad van State.

Om zo snel mogelijk te kunnen handelen, heb ik voor mijzelf uitgeemaakt dat ik nog vanavond een brief zal sturen naar de Raad van State met de vraag dit advies zo snel mogelijk te krijgen.

Ik hoop u dan morgen, zeker tijdens de vergadering van de commissie voor de parlementaire werkzaamheden, daarover meer te kunnen zeggen, om onze werkzaamheden zo efficiënt mogelijk te kunnen organiseren.

De heer Wyninckx. — Dank u wel, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Wat onze werkzaamheden zelf betreft, handelen wij vanavond het hoofdstuk Onderwijs verder af.

Nous examinerons demain matin le rapport fait au nom de la commission de l'Economie relatif aux articles 62 à 84, initialement 61 à 81, et à l'article 90, initialement 87. Nous aborderons ensuite l'examen du rapport fait au nom de la commission des Affaires sociales relatif à l'article 93, initialement article 90.

J'avais espéré pouvoir poursuivre demain la discussion du rapport fait au nom de la commission de la Justice, mais des difficultés ont surgi cet après-midi en commission. Nous verrons demain ce qu'il en est.

Wij zullen morgen de artikelen behandelen die besproken werden in de commissie voor de Economische Aangelegenheden evenals het artikel 90 besproken door de commissie voor de Sociale Aangelegenheden. Vanavond werken wij in elk geval de bespreking af van de artikelen betreffende het onderwijs.

Het woord is aan mevrouw Nelly Maes.

Mevrouw N. Maes. — Mijnheer de Voorzitter, met uw goedvinden zou ik de politieke vraagstukken die ons bezighouden naar aanleiding van dit debat even ter tafel willen leggen.

Door de werkwijze die de regering heeft gevolgd, is de Schoolpactcommissie *de facto* uitgeschakeld als mechanisme ter waarborging van de schoolvrede. Wij horen hier van op alle banken een grote gehechtheid verkondigen aan de Schoolpactcommissie, maar wij wensen een antwoord van de regering. Het is immers niet duidelijk op welke wijze de regering de verdere waarborging van de schoolvrede ziet. Dezer dagen wordt veel gepraat en gewerkt rond de voorbereiding van de grondwetsherziening, met name over het al dat niet voor herziening vatbaar verklaren van artikel 59bis. De regering die destijds beloofde een dynamische rol te spelen, bewaart echter tot nog toe het zwijgen. Zij zal zich echter moeten uitspreken over de vraag of de schoolvrede in de toekomst verder gewaarborgd zal moeten worden door de bestaande Schoolpactcommissie, al dan niet gedubbeld door pacten afgesloten binnen de gemeenschappen, dan wel of zij van mening is dat de schoolvrede moet worden gewaarborgd in de Grondwet. Artikel 59bis zou dan voor herziening vatbaar zijn en de term «schoolvrede» die op het ogenblik het excuus vormt om deze materie nationaal te houden, zou dan kunnen worden vermeden.

Wij vragen ons ook af of de regering de mening is toegedaan dat de helft — zij het dan misschien de grote helft — van een politieke familie die tot de ondertekening van het Schoolpact is overgegaan, volstaat om de Schoolpactcommissie te blokkeren. Wij wensen duidelijk te zeggen dat wij de volledige autonomie op het gebied van onderwijs opeisen voor de Vlaamse Gemeenschap. Wij wensen tevens te zeggen dat wij de schoolvrede willen waarborgen via de Grondwet of via het bestaande pactensysteem. Het buiten-werking-stellen van het pactensysteem op het ogenblik maakt dit voorstel echter weinig aantrekkelijk.

Er werd hier veel gepraat over de gelijke behandeling van de onderwijssnetten. Wij wensen een gelijkwaardige behandeling van alle onderwijssnetten, van alle leerkrachten en van alle kinderen. Daarom moet de financiering van het rijksonderwijs beantwoorden aan de reële behoeften van dat onderwijs. De inrichting van het onderwijs moet worden toevertrouwd aan een autonome inrichtende macht, er moet een grotere autonomie worden gegeven aan de scholen en de ziekte van het rijksonderwijs, de politisering, moet worden uitgebannen. Wij menen dat het rijksonderwijs gelijke kansen moet krijgen op ontwikkeling tot kwaliteitsonderwijs voor allen.

Het vrij onderwijs moet zijn specificiteit kunnen beleven en de financiële middelen verwerven om aan de kinderen onderwijs te kunnen verstrekken op gelijkwaardige basis en in gelijkwaardige omstandigheden als het rijksonderwijs. Nog nooit is men erin geslaagd een toepasbare verhouding vast te leggen voor de toe te kennen werkingskosten. Men heeft het tweemaal geprobeerd. Eerst kwam men tot een vier-drieverhouding, zoals in het Schoolpact was vastgelegd. In werkelijkheid zijn de werkingskosten 8,5 tegenover 3. Deze verhouding is ongunstig. De ouders in het vrij onderwijs, waarin de meerderheid van de kinderen in Vlaanderen zich bevindt, moeten onrechtstreeks veel te veel bijbetalen.

Tenslotte hebben wij vragen over hoe dit in de toekomst zal evolueren in het vrij onderwijs naargelang congregaties en andere inrichtende machten minder mogelijkheden hebben of minder bereidheid om grote financiële inspanningen te leveren. Ik geloof dat wij op de toekomst moeten gericht zijn. Wanneer men de problemen van de vrije internaten niet heeft voorzien toen het Schoolpact werd ondertekend en ook niet toen het werd herzien, dan zou men voor de situatie kunnen staan dat de toekomst van het vrij onderwijs niet is gewaarborgd omdat sociologisch zich ook daar grote evoluties voordoen.

Wij menen dat zolang er geen statuut bestaat voor de leerkrachten van het vrij onderwijs, er geen enkele garantie is voor deze leerkrachten.

Ik wil u ook de vraag stellen, heren ministers, wat er met de afgestudeerde leerkrachten moet gebeuren wanneer zij een vrij diploma hebben en zij om andere dan bekwaamheidsredenen in het vrij onderwijs worden afgewezen en *de facto* uitgesloten blijven in het rijksonderwijs wegens de diplomaverhouding. Ook dit is een sociologische evolutie die niet werd ingeschat in het Schoolpact en door een al te statische benadering van dit Pact naar de vergeethoek wordt verwezen. Ik geloof dat het onrechtvaardig is — en ik gebruik hier de term die mijn voorganger, Maurits Coppieters, daarvoor hanteerde — mensen hun hele leven te stigmatiseren op grond van het door hen behaalde diploma en hun een *de facto* levenslang beroepsverbod op te leggen.

Worden echtgescheidenen met een vrij diploma voortaan uitgesloten van elke baan in om het even welk onderwijsnet? Wat doet u met het probleem van de gescheiden godsdienstleraren die wegens een zogenaamde deontologische fout, namelijk een echtscheiding, ontslag krijgen en geen enkele werkloosheidsvergoeding genieten? In een tijd van sociale mutaties, van crises allerhande, lijkt ons dit een echte anomalie.

Mijnheer de Voorzitter, zo kom ik tot problemen die daarmee niet rechtstreeks maar onrechtstreeks verband houden en in de eerste plaats het probleem van de internaten. Wij menen dat er hier problemen rijzen op het niveau van de gezinnen, zowel voor het rijksonderwijs als voor het vrij onderwijs, evenals problemen op het niveau van de instellingen.

Op het niveau van de gezinnen zijn wij voorstander van internaatstoeelagen onder bepaalde voorwaarden. Wij menen echter dat dit de taak is van de gemeenschappen, al vragen wij ons af of de gemeenschappen daartoe op het ogenblik de financiële middelen hebben.

De subsidies aan de instellingen achten wij verantwoord, gezien de gewijzigde omstandigheden. Wij weten dat de internaten niet meer met gratis personeel werken of kunnen werken, dat het kostgeld, zelfs als het vrij hoog is — en 50 000 frank is vrij hoog in deze tijd van dalende koopkracht —, niet volstaat om de kosten te dekken. Wij menen nochtans dat internaten beantwoorden aan een sociale noodzaak, al is het ons bekend dat bepaalde internaten zich bewust opstellen als elite-internaten. Derhalve achten wij een subsidiëringssysteem noodzakelijk en zullen wij uw voorstel goedkeuren. Wij menen echter dat de subsidiëring rekening moet houden met de sociale opdracht van de internaten in wier naam deze subsidiëring wordt gevraagd.

Scholen, die door een hoog kostgeld — wij bedoelen hiermee een kostgeld dat boven het gemiddelde ligt en gesitueerd is tussen 50 000 en 150 000 F. — hun elitair karakter willen bewaren, moeten niet door de gemeenschap worden gesteund, althans niet in dezelfde mate. De Koning moet hiermee rekening houden. De ministers hebben beloofd in hun uitvoeringsbesluiten daarmee rekening te houden en daarom zullen wij het amendement, dat wij in de commissie hadden ingediend, niet opnieuw indienen in openbare vergadering. Wij zullen echter zo vrij zijn de zaak in de gaten te houden. Zoals de heer De Bondt heeft moeten vaststellen dat de uitvoerende macht te kort schiet in het uitvoeren van wetten die in beide Kamers zijn aangenomen, zullen wij er waakzaam op toekijken of de uitvoerende macht haar beloften houdt.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Er is al zoveel uitgevoerd, mevrouw, dat het mogelijk is dat wij hier of daar al eens een steekje hebben laten vallen.

Mevrouw N. Maes. — Bent u er zeker van dat u meer hebt uitgevoerd dan beloofd? (*Gelach.*)

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Dat kan. Wij hebben soms zaken uitgevoerd die niet in discussie waren vooraf en waarvoor wij geen beloften hadden gedaan.

Mevrouw N. Maes. — Zo hebt u bijvoorbeeld nu iets uitgevoerd. U hebt iets in de wet gezet betreffende het hoger secundair beroepsonderwijs waar wij gelukkig mee zijn. De grotere mogelijkheden voor afgestudeerden in dit onderwijs verheugen ons, onder meer wat hun toegangsmogelijkheden betreft tot staatsbetrekkingen. Wij blijven er echter van overtuigd dat er een probleem bestaat, ook in de privé-sector, en dat de toekomstkansen van deze jongeren bezwaard worden door het feit dat de privé-sector slecht is ingelicht over de inhoudelijke voorbereiding van deze scholieren.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Ik doe er dagelijks mijn best voor om dit duidelijk te maken.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — Je fais les mêmes efforts.

Mevrouw N. Maes. — Wij hebben tenslotte een nieuwigheid: er wordt iets afgeschaft en dit is in ons land altijd historisch want hier wordt naar mijn mening veel te weinig afgeschaft.

Het maturiteitsexamen waarvan de onzin sinds vele jaren in alle kringen bekend is, gaat uiteindelijk ter ziele en wordt vervangen door een beraadslaging in de klasseraad. Ook dit is onzin maar de minister moet toch iets doen. Hij moet de schijn ophouden. Hij wil principieel een selectie op het einde van het hoger secundair onderwijs vooraleer de toegang tot de universiteiten mogelijk te maken. Dit zit er eigenlijk in als principe. De minister heeft echter nog geen goed systeem gevonden en intussen probeert hij het met de klasseraden, die er toch zijn.

M. Bertouille, ministre de l'Education nationale. — C'est provisoire.

Mevrouw N. Maes. — Bovendien kost het niets en dit is altijd meegenomen voor deze regering.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Dit is ook een verdienste van originaliteit.

Mevrouw N. Maes. — Er moet worden gezorgd voor een systeem. Op het ogenblik heeft het secundair onderwijs de neiging om te zeggen: «Dit moeten de universiteiten maar doen» terwijl deze zeggen: «Wat stuurt men ons allemaal? Zijn wij dan verplicht een systeem in te voeren?»

Het systeem dat in Nederland bestaat, heeft een zekere aantrekkelijkheid. Daar heeft men een gemeenschappelijk nationaal examen dat eindigt met een groot gemeenschappelijk feest voor alle jongeren die geslaagd zijn. Ik weet niet of dit land van netten en niveaus allerhande, die zo verschillend zijn, klaar is voor een zo ingrijpende maatregel.

Het denkwerk in onderwijsmilieus moet worden voortgezet. Wij kunnen ons niet vergenoegen met een maatregel die ook alweer niets oplost.

Slotsom: dit hoofdstuk, met weinig fiscale en veel andere bepalingen, draagt in grote lijnen onze goedkeuring weg. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Wij zetten deze bespreking vanavond te 19 uur 30 voort.

Nous poursuivons cette discussion ce soir à 19 heures 30.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten te 18 u. 30 m.*)

(*La séance est levée à 18 h. 30 m.*)